

**Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине**

Predmet broj: S1 1 K 006127 13 Kžk

Datum: objavljivanja 10.04.2014.godine

**Pred sudskim vijećem u sastavu: sudija Dragomir Vukoje, predsjednik vijeća
sudija Tihomir Lukes
sudija Redžib Begić**

**PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE
protiv**

DRAŽENA MIKULIĆA

DRUGOSTEPENA PRESUDA

**Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine:
Remzija Smailagić**

**Branilac optuženog:
advokat Davor Martinović**

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, u vijeću Apelacionog odjeljenja Odjela I za ratne zločine, sastavljenom od sudija Dragomira Vukoja, kao predsjednika vijeća, te sudija Tihomira Lukesa i Redžiba Begića kao članova vijeća uz sudjelovanje pravne savjetnice Medine Džerahović u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog Dražena Mikulića, zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke c) u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. Krivičnog zakona BiH (KZ BiH), povodom optužnice Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: KT-RZ-21/05 od 16.08.2011. godine, izmijenjene dana 23.08.2012. godine i precizirane dana 27.1.2014. godine pod brojem: T20 0 KTRZ 0004966 05, nakon održanog pretresa, u prisustvu tužiteljice Tužiteljstva BiH Remzije Smailagić, optuženog Dražena Mikulića i njegovog branioca Davora Martinovića, odvjetnika iz Ljubuškog donio je i dana 10.04.2014. godine, javno objavio slijedeću:

P R E S U D U

O P T U Ź E N I:

MIKULIĆ DRAŽEN, sin Drage i majke Marinke rođ. Arambašić rođen 19.04.1972. godine u ... gdje je i nastanjen na adresi ..., JMBG ..., ..., državljanin ... i ..., sa završenom srednjom školom, penzioner (invalidska penzija), prosječnog imovnog stanja, oženjen, otac tri malodobna djeteta, ne vodi se drugi krivični postupak,

I

na osnovu odredbe člana 285. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH)

K R I V J E

ŠTO JE:

Za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini i oružanog sukoba između HVO-a i ARBiH, kao pripadnik VP HVO-a, u zatvoru u Dretelju, poznat pod nazivom logor Dretelj, na području opštine Čapljina krajem mjeseca jula 1993. godine postupao suprotno odredbama člana 3. stav 1. tačka a) i c) Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12. avgusta 1949. godine, tako što je zajedno sa drugim neidentifikovanim vojnim policajcima HVO-a zatvorenika Grebović Envera izveo ispred hangara-prostorije, u kojoj je bio zatvoren, pa ga fizički zlostavljali na način što su ga kundakom puške,

pištoljem, rukama i nogama više puta snažno udarili u predjelu glave i tijela, od kojih udaraca je Grebović Enveru tekla krv iz usta, nosa i glave, i od kojih je pao na koljena, a zatim ga Mikulić Dražen staklom od razbijene flaše porezao u predjelu prsa, pa se sageo nad njim, pio krv i rekao mu „napio sam se balijske krvi“, te ga prislonio uz vrata hangara i iz pištolja ispucao jedan metak iznad glave Grebović Envera, usljed čega je ovaj bio krvav i modar, i trpio velike bolove i strah.

Dakle, za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini, kršeći pravila međunarodnog prava nečovječno postupao prema zatvorenom civilu,

Čime je počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ) u vezi sa članom 22. (saizvršilaštvo) istog Zakona.

Stoga ga vijeće Apelacionog odjeljenja Suda BiH primjenom istog zakonskog propisa i odredbi člana 33., 38., 41. i 42. stav 2. KZ SFRJ za počinjeno krivično djelo

O S U Đ U J E
NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD
JEDNE (1) GODINE I ŠEST (6) MJESECI

Na osnovu člana 50. stav 1. KZ SFRJ optuženom se u izrečenu kaznu zatvora uračunava i vrijeme provedeno u pritvoru u trajanju od 14.09.2012. godine do 16.07.2013. godine.

Na osnovu odredbe člana 188. stav 1. ZKP BiH u vezi sa članom 186. stav 2. istog zakona, optuženi Mikulić Dražen se obavezuje naknaditi troškove krivičnog postupka i paušal u iznosu koji će sud utvrditi posebnim rješenjem.

Na osnovu člana 198. stav 2. ZKP BiH oštećeni Grebović Enver se sa imovinskopravnim zahtjevom upućuje na parnicu.

II

na osnovu odredbe člana 284. tačka c) ZKP BiH, **optuženi Mikulić Dražen**

OSLOBAĐA SE OD OPTUŽBE

da je:

za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini i oružanog sukoba između HVO-a i ARBiH, kao pripadnik VP HVO, u zatvoru u Dretelj, poznat pod nazivom logor Dretelj, na području opštine Čapljina u periodu od početka mjeseca jula do kraja mjeseca avgusta 1993. godine postupao suprotno odredbama člana 3. stav 1. tačka a) i c) Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12. avgusta 1949. godine, tako što je:

U periodu od kraja jula do kraja avgusta 1993. godine, u zatvoru pod nazivom logor Dretelj, naredio trojici neidentifikovanih zatvorenika iz samice-tamice da izađu i da se uhvate za žicu, a zatvorenica-redarima da ih tuku, što su ovi i učinili i udarali ih nogama i palijama u predjelu tijela, usljed čega su izvedeni zatvorenici iz samice trpili velike bolove.

Dakle, za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini, kršeći pravila međunarodnog prava nečovječno postupao prema zatvorenim civilima nanoseći istim velike bolove i strah,

čime bi počinio krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke c) u vezi sa članom 180. stav 1. KZ-a BiH .

U odnosu na oslobađajući dio presude optuženi se, u skladu sa članom 188. stav 2. u vezi sa članom 189. stav 1. ZKP BiH u cjelosti oslobađa naknade troškova postupka, te isti padaju na teret budžetskih sredstava suda.

O b r a z l o Ź e n j e

I. TOK POSTUPKA

1. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine je optužnicom broj KTRZ- 21/05 od 16.08.2011. godine koja je potvrđena dana 24.08.2011. godine, optužilo Mikulić Dražena za počinjenje krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka a) i c) u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. KZ BiH. Optuženom je stavljeno na teret protupravno ponašanje prema civilima bošnjačke nacionalnosti zatočenim u logoru Dretelj u ljeto 1993. godine za vrijeme rata na području Bosne i Hercegovine i u to vrijeme oružanog sukoba između Armije Republike Bosne i Hercegovine (Armije R BiH) i Hrvatskog vijeća obrane (HVO).

2. Presudom Suda Bosne i Hercegovine (Sud BiH) broj: S1 1 K 006127 11 Krl od 14.09.2012. godine, optuženi Dražen Mikulić oglašen je krivim da je radnjama opisanim pod tačkom 1. izreke presude počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. KZ BiH, a pod tačkom 2. izreke presude krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva

iz člana 173. stav 1. tačka c) u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH. Za navedeno krivično djelo prvostepeni sud je na osnovu odredbi člana 285. ZKP BiH uz primjenu članova 39, 42, 48. i 49. KZ BiH optuženog Dražena Mikulića osudio na kaznu zatvora u trajanju od 6 (šest) godina, pa mu je na osnovu člana 56. KZ BiH, u izrečenu kaznu zatvora uračunato vrijeme provedeno u pritvoru, počevši od 14.09.2012. godine, pa nadalje. Optuženi je, na osnovu člana 188. stav 1. ZKP BiH u vezi sa članom 186. stav 2. istog Zakona, obavezan naknaditi troškove krivičnog postupka i paušal u iznosu koji će sud utvrditi posebnim rješenjem.

3. Istovremeno, optuženi je na osnovu člana 284. tačka c) ZKP BiH oslobođen od optužbe da je radnjama detaljno opisanim u poglavlju V, pod tačkama 1, 2, 3, 4. i 5. izreke presude počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke a) i c) u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. KZ BiH, pa je u odnosu na taj (oslobađajući) dio presude, a u skladu sa članom 188. stav 4. ZKP BiH, oslobođen naknade troškova postupka, te isti padaju na teret budžetskih sredstava suda. Oštećeni su na osnovu člana 198. stav 2. ZKP BiH sa imovinskopравnim zahtjevima upućeni na parnicu.

4. Presudom vijeća Apelacionog odjeljenja Suda BiH broj: S1 1 K 006127 13 Krž 3 od 12.7.2013. godine žalba Tužilaštva BiH odbijena je kao neosnovana, te prvostepena presuda u oslobađajućem dijelu potvrđena, dok je žalba branioca optuženog Dražena Mikulića, advokata Davora Martinovića, uvažena i prvostepena presuda u osuđujućem dijelu ukinuta, te je u tom dijelu određeno održavanje pretresa pred vijećem Apelacionog odjeljenja Odjela I za ratne zločine Suda Bosne i Hercegovine.

A. DOKAZNI POSTUPAK PRED VIJEĆEM APELACIONOG ODJELJENJA

5. U skladu sa članom 317. ZKP BiH, održan je pretres pred vijećem Apelacionog odjeljenja Suda BiH (Apelaciono vijeće/ Vijeće), te su prije otvaranja dokaznog postupka tužilaštvo i odbrana pozvani da se očituju u pogledu dokaza koje namjeravaju izvoditi tokom postupka, a rukovodeći se žalbenim navodima i ukidnim rješenjem.

6. Tužilaštvo je dana 23.01. 2014. godine dostavilo sudu pismeni podnesak u kojem u cilju dokazivanja krivice optuženog predlaže reprodukciju iskaza svjedoka: Grebović Envera, Tabaković Hamze, Dedić Almira, Sakoč Admira, Đuharić Mirheta, Balavac Semira, Kovačević Mehmeda, Dizdar Mustafe, zaštićenih svjedoka S1 i S2, te dr. Hamze Žuje. Tužilaštvo je predložilo i izvođenje novih dokaza, i to saslušanje svjedoka: Rizvanbegović Fahrudina, Šarić Sanela, Spahić Avde, Razić Fadila, Hodžić Mustafe i Veleđar Ekrema, a koji i pored dužne pažnje i opreza nisu mogli biti saslušani, obzirom da su saslušani u okviru predmeta protiv Ančić Ivana, kao i uvođenje novih materijalnih dokaza: Popis pripadnika III satnije III bojne Vojne policije s područja općine Grude, Zapovjedništva III satnije III bojne Vojne policije Čapljina, broj 02-4/3-06/4-02-247/93 od 1.7.1993. godine, ovjeren u Arhivu Zagreb (**A-T-1**); Zahtjev Zapovjedništva III satnije III bojne Vojne policije Čapljina, broj: 2-4/3-06/4-02-251/93 od 3.7.1993. godine, ovjeren u Arhivu Zagreb (**A-T-2**); Spisak vojnih policajaca iz Gruda, ovjeren u Hagu (**A-T-3**);

Informacija Zapovjedništva III satnije III bojne Vojne policije HVO-a od 11.05.1993. godine, ovjerena u Hagu (**A-T-4**); Dnevno izvješće Zapovjedništva III satnije III bojne Vojne policije, broj 02-4/3-06/4-12-212/93 od 5.7.1993. godine, ovjeren u Arhivu Zagreb (**A-T-5**); Fotokopija radne knjižice na ime Mikulić Dražen, SR BiH, opština Grude, serijski broj 922450 registarski broj 19175/9a od 3.9.1990. godine (**A-T-6**); Izvod iz baze CIPS-a za Mikulić Dražena i to stare baze CIPS-a i nove baze CIPS-a za cijelu BiH (**A-T-7**); Original karton izdane zamijenjene osobne iskaznice broj 0000190513 od 6.3.1993. godine za Mikulić Dražena, sin Drage, JMBG 1904972151637, rođen u Ljubuškom, sa fotografijom (**A-T-8**); Optužnica Kantonalnog tužilaštva HNK-a broj CMS 2250/94 protiv Alagić Ade i dr. od 2013. godine i presuda Kantonalnog suda Mostar broj CMS 8475 13 K (**A-T-9**). Svi navedeni dokumenti su, kako to tužilaštvo tvrdi, pribavljeni iz Arhive Zagreb u toku rada na predmetu protiv Ančić Ivana u 2013. godini, kao i dokument pribavljen iz Haga, dok su izvodi iz baze CIPS-a pribavljeni u skladu sa drugostepenom presudom i dopunjuju već uloženi izvod iz te baze (dokaz broj T-4a), a sve u cilju razjašnjenja bitne činjenične okolnosti identiteta optuženog.

7. Istog dana i odbrana optuženog Dražena Mikulića je dostavila pismeni podnesak u kojem predlaže reprodukciju pred Apelacionim vijećem dokaza odbrane O-1 CD- Grebović Enver, svjedok genocida, 18.08.1998. godine. U pogledu ostalih dokaza iz prvostepenog postupka, a koji se odnose na tačke optužnice koji su predmet postupka pred Apelacionim vijećem, odbrana je odluku o njihovom izvođenju ostavila sudu.

8. Na ročištu za otvaranje pretresa pred vijećem Apelacionog odjeljenja održanom dana 27.01.2014. godine tužiteljica je pročitala preciziranu optužnicu, kojom se optuženom Mikuliću stavljaju na teret radnje iz tačke 1. i 2. osuđujućeg ukinutog dijela prvostepene presude, dok su istom izostavljene inkriminacije za koje je optuženi pravosnažno oslobođen. Odbrana se saglasila sa reprodukcijom iskaza svjedoka iz prvostepenog postupka osim svjedoka Balavca i Kovačevića, obzirom da su isti ispitivani na tačke optužnice za koje je donesena pravosnažna presuda, dok se izvođenju novih dokaza protiv, iz razloga jer se istraga mora okončati podizanjem optužnice, a istraga protiv Ančić Ivana se vodi od 2005. godine i u tom periodu je bilo prilike da se saslušaju novi svjedoci. Branilac je ujedno predložio reprodukciju iskaza svjedoka Safeta Ratkušića, kao i da se izvrši uvid u materijalne dokaze odbrane od O-1 do O-15, te posebno da se izvrši reprodukcija snimka na CD-u.

9. Tužiteljica je replicirala na navode branioca iznoseći tvrdnju da je Naredba o sprovođenju istrage protiv Ančića donesena 2013. godine, a da je optužnica potvrđena 2014. godine.

10. Apelaciono vijeće je donijelo odluku da se reproduciraju snimci iskaza svih predloženih svjedoka saslušanih u prvostepenom postupku, i to: Grebović Envera, Tabaković Hamze, Dedić Almira, Sakoč Admira, Đuharić Mirheta, Balavac Semira, Kovačević Mehmeda, Dizdar Mustafe, zaštićenih svjedoka S1 i S2, te dr. Hamze Žuje i Safeta Ratkušića, kao i CD na kojem se nalazi snimak emisije – Enver Grebović, svjedok genocida. U pogledu prijedloga tužilaštva za izvođenjem novih dokaza, Vijeće je dana 24.3.2014. godine objavilo procesno rješenje kojim djelimično prihvata prijedlog tužilaštva

na način da se predloženi materijalni dokazi broj 1.-9. prihvataju, dok se prijedlog u pogledu saslušanja novih svjedoka odbija, a svi materijalni dokazi kako tužilaštva tako i odbrane izvedeni u toku prvostepenog postupka se u skladu sa odredbom člana 317. stav. 2. ZKP BiH prihvataju kao izvedeni i u ovom postupku i isti su pobrojani u Poglavlju IV. Aneksa presude, te predstavljaju sastavni dio ove presude. Naime, Vijeće je zaključilo da su primjenom odredbe člana 263. stav 2. ZKP BiH predloženi dokazi odbrane u vidu saslušanja novih svjedoka nepotrebni i nesvršishodni, odnosno da je i bez njihovog izvođenja ponuđen dovoljan broj drugih relevantnih dokaza koji bi doveli do istih bitnih činjeničnih zaključaka o krivici optuženog za predmetne krivično-pravne radnje, a kako će to biti obrazloženo u nastavku presude u dijelu kod ocjene dokaza u pogledu pojedinačnih inkriminacija (poglavlje II. presude). Dodatno, a u skladu s načelom ekonomičnosti, pozivanje navedenih svjedoka iz prijedloga bi iziskivalo dodatno vrijeme i bespotrebne troškove, te je Vijeće stoga odlučilo da se isti neće neposredno saslušati.

1. Završne riječi tužilaštva

11. U završnom obraćanju, Tužilaštvo je ostalo kod završnih riječi iznesenih u prvostepenom postupku, dajući osvrt na provedene objektivne i subjektivne dokaze koji prema mišljenju Tužilaštva na nesumnjiv način dokazuju da je optuženi Dražen Mikulić, u svojstvu vojnog policajca HVO-a, zlostavljao i učestvovao u zlostavljanju zatvorenika-civila bošnjačke nacionalnosti, u periodu juli-august 1993. godine, u samici-tamnici logora Dretelj na području opštine Čapljina, a kako je to navedeno u izreci izmjenjene/precizirane optužnice, čime je počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke c) KZ BiH.

12. Tužilaštvo je naglasilo da je optuženi krivičnopravne radnje koje mu se stavljaju na teret počinio u vrijeme rata u BiH u vrijeme oružanog sukoba između Armije RBiH i HVO i da iste predstavljaju teške povrede Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba iz 1949. godine i čije počinjenje nije bilo opravdano vojnom nuždom. Za otpužbu je nesporno da su svi oštećeni bili civili, da je u inkriminisanom periodu postojao logor Dretelj u kojem su vladali krajnje nehumani uslovi, te da je optuženi predmetne inkriminacije počinio kao pripadnik VP HVO – jedne strane u sukobu, a koje činjenice potkrepljuju iskazi mnogobrojnih svjedoka optužbe. Oštećeni svjedoci su govorili o „hangaru“, „pisti“, „žici“ kao mjestima vlastitog stradanja. U pogledu tačke 1. Optužnice, a koja se odnosi na zlostavljanje Grebović Envera, dat je osvrt na iskaz samog oštećenog Grebović Envera i ostalih svjedoka, među kojima Hamze Tabakovića, Đuharić Mirheta i Dedić Almira koji su potvrdili njegove navode, pri čemu je Dedić posvjedočio da se optuženi kritične večeri predstavio riječima „*Ja sam Dražen Mikulić, bcjovnik HVO, ekstrem!*“ Iskaz oštećenog Grebovića je prilikom direktnog i unakrsnog ispitivanja, kao i na pitanja od strane suda ostao konzistentan, i isti je jasno posvjedočio i o fizičkom izgledu optuženog, navodeći da poslije zlostavljanja od strane optuženog i Vide Palamete nije mogao vršiti fiziološke potrebe puna 42 dana.

13. U odnosu na tačku 2. Optužnice tužilaštvo je elaboriralo iskaze saslušanih svjedoka na predmetne okolnosti, a među kojima i svjedoka Semira Balavca, Kovačević Mehmeda,

Dizdar Mustafe, te zaštićenih svjedoka S-1 i S-2. Svjedok S-1 je posvjedočio da je optuženi Dražen Mikulić zlostavljao zatvorenike, kao i da je „žica“ predstavljala sinonim za njihovo zlostavljanje u logoru Dretelj. Svjedok Mehmed Kovačević je u svom iskazu govorio o izvođenju na žicu kojom prilikom se odvijalo ritualno prelaćivanje zatvorenika u vrijeme ručka od strane pripadnika vojne policije, među kojima su bili Mijo Brada, Dražen Mikulić, Perica Rajić i drugi.

14. Identitet optuženog je po mišljenju tužilaštva neupitan, obzirom na izjave svjedoka, kao i imajući u vidu činjenicu da su u navedenom periodu postojale samo dvije osobe pod tim imenom i prezimenom, pri čemu je drugo lice 1993. godine bilo svega 3 godine starosti (uvjerenje iz CIPS-a). Svjedoci nisu poznavali od ranije optuženog obzirom da nisu bili sa područja Ljubuški i Grude i u logoru su ga vidjeli po prvi put, ali su sigurni da ih je osoba sa tim imenom i prezimenom zlostavljala. Iz materijalne dokumentacije se vidi da je imao čin poručnika i natporučnika i da je u inkriminisanom periodu bio pripadnik III bojne III satnije Vojne policije HVO.

15. Na kraju je tužilaštvo predložilo da sud optuženog proglasi krivim po svim tačkama optužnice i kazni po zakonu.

2. Završne riječi odbrane

16. U svom završnom obraćanju branilac optuženog, advokat Davor Martinović se prije svega osvrnuo na primjenu krivičnog zakona naglašavajući da poslije donošenja odluke Evropskog suda za ljudska prava u Strasburgu u predmetu *Maktouf i Damjanović*¹ ne postoji više nikakva dilema da se ne može retroaktivno primijeniti Krivični zakon iz 2003. godine, već zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela, odnosno zakon koji je povoljniji za optuženog.

17. Branilac je nadalje osporavao da je optuženi Dražen Mikulić učinio krivično djelo koje mu se optužnicom stavlja na teret, te u tom pravcu izvršio detaljnu analizu tačaka optužnice kroz iskaze svjedoka, materijalnih dokaza optužbe, i na kraju analizom objektivnih i subjektivnih dokaza odbrane. Branilac je, između ostalog, u pogledu identiteta optuženog ukazao na standarde u presudama Suda BiH (predmet *Vuković Ranko i Rajko*) i suda u Hagu (*Kupreškić*), iznoseći analizu kroz slijedeće aspekte: ime optuženog i fizički izgled optuženog. U vezi identiteta se ističe da niti jedan svjedok Tužilaštva nije prije jula i augusta 1993. godine poznao Dražena Mikulića niti ga je kad prije ili poslije ovog perioda vidio. Saznanja svjedoka u pogledu identiteta optuženog su posredna. U pogledu fizičkog izgleda optuženog, iskazi svjedoka su dijametralno suprotni i paušalni.

18. Krivicu optuženog odbrana osporava i kroz njegov alibi. U pogledu vremena izvršenja krivičnog djela koje mu se stavlja na teret, odbrana tvrdi da se zlostavljanje Envera Grebovića moralo desiti najvjerovatnije 15.7.1993. godine, pri čemu optuženi nije

¹ ESLJP (ECHR), predmet *Maktouf i Damjanović vs. Bosna i Hercegovina*, Odluka od 18. Jula 2013. godine

mogao biti ni u blizini Dretelja, jer je taj dan nesporno bio ranjen. Branilac se u tom pravcu poziva i na nalaz i mišljenja vještaka doktora Hamze Žuje prema čijim navodima se radilo o povredama koje su vidljive trećim licima i koje otežavaju kretanje najmanje 15 dana nakon ranjavanja. Takođe, svjedok Marinko Sosa je detaljno opisao da je 2.8.1993. godine bio u posjeti optuženom u njegovoj obiteljskoj kući u Tihaljini i da je isti te prilike bio na poštedi/bolovanju.

19. Tako u odnosu na tačku 1. Optužnice odbrana se referira na analizu iskaza svjedoka, a naročito oštećenog Envera Grebovića koji prema navodima odbrane, optuženog opisuje šturo i čije bitne dijelove iskaza ne potvrđuju drugi saslušani svjedoci i to Dedić, Tabaković, Sakoč i Đuherić, te zaključuje da ne postoji nikakav dokaz koji bi izvan svake razumne sumnje ukazivao na činjenicu da je upravo optuženi Mikulić počinio predmetno krivično djelo. U odnosu na tačku 2. Optužnice, odbrana prigovara izostanku preciziranja bitnih činjeničnih utvrđenja koja čine obilježja krivičnog djela, naglašavajući da je teško braniti se od tako postavljene optužbe. Svjedoci dr. Kovačević i Semir Balavac spominju stradanje na žici ali niti u kojem slučaju ne dovode to u vezu sa optuženim Mikulićem, dok svjedok Đuherić navodi kao izvršioce po naredbi optuženog braću Alagiće, koji nikad nisu saslušani na date okolnosti.

20. Na kraju iznošenja završnih riječi odbrana smatra da tužilaštvo u toku dokaznog postupka nije ni po jednoj tački optužnice dokazalo da je optuženi počinio krivična djela koja mu se stavljaju na teret, zbog čega je jedini prijedlog odbrane da sud optuženog Dražena Mikulića oslobodi od optužbe.

II. OSUĐUJUĆI DIO IZREKE PRESUDE

A. UOPŠTENO OKO OCJENE DOKAZA I KREDIBILITETA SVJEDOKA

21. Apelaciono vijeće je prilikom ocjene dokaza cijenio svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izveo zaključak da li je neka činjenica dokazana. Dokazi koje sud u obrazloženju presude nije posebno naveo, po mišljenju suda, nisu bili pravno relevantni za utvrđivanje činjeničnog stanja, zbog čega ih sud nije posebno ni obrazlagao niti cijenio².

22. U sklopu ocjene dokaza Apelaciono vijeće se prilikom identifikacije svjedoka čiji su iskazi iskreni i tačni vodilo kriterijem provjere kredibiliteta i pouzdanosti svjedoka.³

² Relevantnost je povezanost između dokaza i stvari koja se istražuje. Ako su dokazi relevantni to znači da su "logično povezani i da mogu potvrditi ili opovrgnuti stvar koja je u pitanju".V. Black: Legal Dictionary, (Rječnik pravnih izraza), 8. Izdanje, West Publishing Company, St Paul, 2004.

³ Kredibilitet je mjera istinitosti svjedokovog iskaza, dok je pouzdanost mjera tačnosti svjedokovog iskaza. Ova dva koncepta su od pomoći sudu da napravi razliku između svjedoka koji govori istinu, a koji je slučajno pogriješio, i svjedoka koji zna istinu, a namjerno ne govori istinu. V.OSCE, Mission to B&H, Priručnik za

B. ČINJENIČNA UTVRĐENJA APELACIONOG VIJEĆA

C. OBILJEŽJA BIĆA KRIVIČNOG DJELA RATNI ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA

23. U skladu sa optužnicom Tužilaštva, optuženi se tereti za počinjenje krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH, iz čije zakonske definicije proizilaze sljedeći opšti elementi bića predmetnog krivičnog djela:

- Djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava;
- Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije;
- Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom;
- Počinilac mora narediti ili počiniti djelo;

1. Djelo počinioca mora biti počinjeno u suprotnosti sa međunarodnim pravom

24. Optuženi Dražen Mikulić se tereti za postupanje suprotno članu 3. stav 1. tačka a) i c) Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba u vrijeme rata od 12.08.1949. godine (Ženevska konvencija) koji u relevantnom dijelu glasi:

“U slučaju oružanog sukoba koji nema karakter međunarodnog sukoba i koji izbije na teritoriju jedne od visokih strana ugovornica, svaka će strana u sukobu biti dužna da primjenjuje bar sljedeće odredbe:

prema licima koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, podrazumijevajući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i lica onesposobljena za borbu usljed bolesti, rane, lišenja slobode, ili iz bilo kojeg drugog uzroka, postupaće se, u svakoj prilici, čovječno, bez ikakve nepovoljne diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, vjeri ili ubjeđenju, polu, rođenju ili imovnom stanju, ili bilo kome drugom sličnom mjerilu.

U tom cilju, zabranjeni su i ubuduće se zabranjuju, u svako doba i na svakom mjestu, prema gore navedenim licima, između ostalih i sljedeći postupci:

sprovođenje istraga ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida u Bosni i Hercegovini, oktobar 2013., str. 19.

- a) povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubistva, osakaćenja, svireposti i mučenja;

[...]

- c) povrede ličnog dostojanstva, naročito uvredljivi i ponižavajući postupci;”

25. Da bi se utvrdilo kršenje pravila međunarodnog prava, neophodno je da se utvrdi protiv koga je počinjenje bilo usmjereno, odnosno da li je djelo bilo usmjereno protiv posebne kategorije stanovništva zaštićene članom 3. stav 1. Ženevske konvencije, odnosno protiv osobe koja ne uzima učešća u neprijateljstvima, uključujući pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i osobe onesposobljene za borbu.

26. Apelaciono vijeće je na osnovu provedenih dokaza i na njima utvrđenih činjenica koje nisu bile posebno ni osporavane u toku postupka, zaključilo da se većina zatvorenika u Dretelju, bez obzira na činjenicu što su do tada neki od njih bili članovi oružanih snaga jedne strane u sukobu, ne mogu smatrati ratnim zarobljenicima, jer nisu zarobljeni u borbi niti su prilikom hapšenja pružali oružani otpor neprijateljskoj snazi, niti su se nalazili u bilo kojoj vojnoj aktivnosti. Neki od zatvorenika uhapšeni su na borbenoj liniji, međutim, isti su u momentu hapšenja bili pripadnici HVO-a, odnosno one strane u sukobu koja ih je i uhapsila pa se ne može zaključiti da su bili osobe koje učestvuju u neprijateljstvima.

27. S tim u vezi, i pored činjenice da su neki od oštećenih i svjedoka u momentu hapšenja bili pripadnici jedne strane u sukobu, odnosno Armije RBiH, do tada saveznika HVO-a, iz iskaza svjedoka proizilazi da su mahom uhapšeni u svojim kućama ili na ulici, da nisu bili naoružani, da nisu pružali otpor prilikom hapšenja i da su bili u civilnoj odjeći, dok su neki uhapšeni i na dužnosti, odnosno na liniji odbrane. Sud zaključuje da se radi o Bošnjacima, licima koja su u velikom broju bili pripadnici HVO, koja su onesposobljena za borbu usljed hapšenja⁴, odnosno da se radi o licima koja nisu direktno sudjelovala u neprijateljstvima.

28. Apelaciono vijeće naglašava da se u određenoj mjeri bavilo utvrđivanjem statusa svih zarobljenika u logoru Dretelj, a ne samo oštećenog Envera Grebovića, koji je žrtva radnji za koje je optužen oglašen krivim, nalazeći opravdanim iznijeti činjenice vezane za cjelokupan kontekst dešavanja u inkriminisano vrijeme u navedenom logoru.

29. Svjedok Pejak Mirsad bio je pripadnik Armije BiH, kada je 02.08.1993.godine uhapšen u civilnoj odjeći, bez naoružanja, zajedno sa suprugom i djecom i ostalim mještanima Stoca, nakon čega su žene i djeca odvežene na Bunu, a vojnosposobni muškarci u Dretelj. Oštećeni S3 navodi da je bio pripadnik Armije R BiH i da se po izbijanju

⁴ Svjedok **Repak Mustafa** navodi da su Bošnjaci i Hrvati bili zajedno na liniji odbrane, među njima i njegov sin Repak Emir koji je bio pripadnik Armije BiH, te da su po izbijanju oružanog sukoba između Armije BiH i HVO-a, uhapšeni svi Bošnjaci. Njegov sin je koristio slobodne dane i nije se mogao vratiti u Armiju BiH, nego je ostao kod kuće i krio se u kući do 04.08.1993.godine, kada je muslimansko stanovništvo iz Stoca protjerano. Muškarci, među kojima i njegov sin su zatvoreni u Koštanu bolnicu u Stocu, te sutradan odvezeni u logor Dretelj.

sukoba između HVO i Armije R BiH, krio u svojoj kući, gdje je i uhapšen u civilnoj odjeći 14. jula 1993.godine, od strane dva uniformisana pripadnika HVO koji su ga odvezli u Koštanu bolnicu, a potom je odvežen u logor Dretelj. Slično navodi i svjedok S2 koji je uhapšen istog dana. Svjedok S1 navodi da je do 01.07.1993.godine bio pripadnik HVO-a kada pobjegao u šumu, te je uhapšen 13.07.1993.godine kada je pokušao preći na teritoriju pod kontrolom Armije BiH.

30. Oštećeni Grebović Enver navodi da je prije rata živio u Gacku, te da je 01.06.1992.godine zatvoren u logoru Gacko, pa nakon toga u logoru u Bileći, te nakon što je razmijenjen došao je u selo Višići gdje mu je bila porodica i gdje je uhapšen 01.07.1993.godine od strane njemu nepoznatih uniformisanih vojnika HVO-a koji su ga prilikom hapšenja tukli na očigled prisutne malodobne djece i njegove majke. Navodi da je tada bio civil, te da je po hapšenju odveden u logor Dretelj.

31. O navedenom svjedoči, između ostalih, i oštećeni Tabaković Hamzo koji je izjavio da je rano ujutro 01.07.1993.godine uhapšen u svojoj porodičnoj kući na području općine Čapljina, kao pripadnik inženjerskog bataljona HVO-a i da je u grupi sa dvadeset muslimana prevežen kamionom u logor Dretelj, a istog dana je u kući na području ove opštine, uhapšen je i Sakoč Admir, koji je naveo da je u vrijeme hapšenja bio pripadnik HVO-a. Svjedok Đuherić Mirhet navodi da su ga pripadnici HVO-a uhapsili u Čapljini, da je bio civil i da je odveden u logor Dretelj. Svjedok Šošić Hasan naveo je takođe da je uhapšen 01.07.1993.godine u svojoj kući i odveden u logor Dretelj, kao i svjedok Kovačević Mehmed koji je 01.07.1993.godine kao pripadnik Stolačke bojne HVO-a, koristio slobodne dane i da je bio u kući svojih roditelja u Dubravama, kada su uhapšeni svi muškarci iz kuće.

32. Iz tih razloga Apelaciono vijeće je utvrdilo da su svi zatvorenici u logoru Dretelj, a među kojima i oštećeni **Grebović Enver**, kao lica koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, u inkriminisano vrijeme imala status zaštićenih lica po odredbama Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba za vrijeme rata od 12. avgusta 1949.godine. (Član 3. stav 1. IV Ženevske konvencije).

33. Pored toga, za ovo Vijeće nema sumnje da su u vrijeme izvršenja djela ova zaštićena lica imala status civila, čime je ostvareno bitno obilježje bića krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH. Definiciju civila i civilnog stanovništva određuje i član 50. Dopunskog protokola I uz Ženevske konvencije od 12.08.1949.godine u vezi sa zaštitom žrtava međunarodnog oružanog sukoba od 08. juna 1977.godine, gdje se navodi da je civil svaka osoba koja ne pripada jednoj od kategorija osoba nevedenih u članu 4A (1),(2),(3) i (6) Treće Ženevske konvencije i članu 43. istog Protokola. U slučaju sumnje da li je neka osoba civil, ta osoba smatrat će se civilom⁵.

⁵ Žalbeno vijeće MKSJ-a u predmetu *Tužilac protiv Blaškić Tihomira*, broj IT-95-14-A, od 29.07.2004.godine, paragraf 113, ističe da pravo na civilni status ne mogu polagati pripadnici organizovanih grupa otpora pod

34. Uvidom u dokaz tužilaštva- Spisak zatvorenika – Čapljina, Interna upotreba, koji je sačinjen od strane HVO, Odjel odbrane (T-33), se vidi da se na spisku nalaze nabrojani svi zatvorenici u logoru Dretelj, smješteni po pojedinim objektima, među kojima su i maloljetna lica, te da se među zarobljenim licima nije pravila kvalifikacija na ratne zatvorenike i civilna lica, što znači da su svi zatvorenici imali isti status.

35. Polazeći od svega navedenog, očigledno je da su inkriminisana postupanja opisana u izreci presude, a koja je, optuženi Mikulić počinio, što će u nastavku biti obrazloženo, bila u suprotnosti sa pravilima međunarodnog prava, odnosno članu 3. stav 1. tačka a) i c) Ženevske konvencije, i kao takva, sankcionisana kako važećim krivičnim zakonom, tako i zakonom u vrijeme izvršenja krivičnog djela, a kojim zakonima je takvo postupanje prema civilima za vrijeme rata ili oružanog sukoba propisano kao krivično djelo ratnog zločina prema civilnom stanovništvu.

2. Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije

36. Apelaciono vijeće nalazi da iz saglasnih iskaza saslušanih svjedoka kako optužbe tako i odbrane, kao i materijalnih dokaza u koje je sud izvršio uvid nesumnjivo proizilazi postojanje oružanog sukoba između HVO – a i ARBiH na području općine Čapljina krajem jula mjeseca 1993. godine, a što odbrana u toku postupka nije ni osporavala. Činjenica da je u vrijeme izvršenja predmetnog djela postojalo ratno stanje nesumnjivo proizilazi iz Odluke Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine o proglašenju ratnog stanja od 20.06.1992.godine.⁶ O oružanom sukobu između snaga Armije R BiH i snaga HVO-a u inkriminisanom periodu na području BiH, svjedočili su svi svjedoci kako optužbe tako i odbrane.

37. S obzirom da je Vijeće utvrdilo da radnje optuženog ispunjavaju elemente kršenja pravila međunarodnog prava, odnosno da su suprotne članu 3. stav 1. tačke a) i c) Ženevske konvencije, koji član se primjenjuje na oružani sukob koji nema karakter međunarodnog sukoba, vijeće konstatuje da su sudovi kako domaći tako i međunarodni zaključili da se ovaj član primjenjuje ne samo na unutrašnje sukobe, nego i na sukobe međunarodnog karaktera. Obzirom na to, Sud se u konkretnom slučaju nije bavio utvrđivanjem karaktera oružanog sukoba za koji je u ovom predmetu utvrđeno da se desio u BiH u vrijeme relevantno za optužnicu, jer sam član 173. KZ BiH ne zahtijeva da karakter oružanog sukoba, bilo unutrašnji ili međunarodni, bude utvrđen.

38. U konačnici, među stranama u postupku nije bilo sporno postojanje oružanog sukoba, a Vijeće je, imajući u vidu gore navedene iskaze svjedoka utvrdilo da je na području BiH, kao i na području općine Čapljina, gdje se nalazio logor Dretelj u kojem su

uslovom da njima komanduje osoba odgovorna za svoje podređene, da imaju uvijek istu jedinstvenu oznaku prepoznatljivu iz daljine, da otvoreno nose oružje i da akcije izvode u skladu sa zakonima i običajima ratovanja.

⁶T-24-Odluka Predsjedništva R BiH o proglašenju ratnog stanja, Službeni List R BiH od 20.06.1992. godine

počinjene inkriminirane radnje obuhvaćene optužnicom, odnosno izrekom presude, postojao oružani sukob između zaraćenih strana HVO-a i ARBiH.

3. Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom

39. Razmatranje statusa optuženog u inkriminisanom periodu, značajno je sa aspekta još jednog uslova neophodnog za postojanje ovog krivičnog djela, a to je da djelo počinioca mora biti u vezi sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom.

40. Dakle, da bi se utvrdilo postojanje navedenog elementa, neohodno je sagledati status optuženog u inkriminisanom periodu, te postojanje uzajamnosti i zavisnosti izvršenja djela u odnosu na postojanje ranije obrazloženog oružanog sukoba, na širem području opštine Čapljina. Međunarodno običajno pravo je čvrsto utvrdilo da bi se djelo označilo kao ratni zločin mora postojati dovoljan *nexus* sa ratom odnosno oružanim sukobom, tj. djela optuženog moraju biti „*u tjesnoj vezi sa ratom, oružanim sukobom*“. Ova tijesna veza ne znači nužno da se borbe moraju zaista voditi na teritoriji gdje se djela počinjavaju. Nadalje, „*ne traži se zapravo uzročno-posljedična veza između rata, oružanog sukoba i počinjenja zločina*“, ali se „*u najmanju ruku traži da je postojanje rata, oružanog sukoba u znatnoj mjeri utjecalo na sposobnost počinioca da počinji zločin, njegovu odluku da ga počinji, način počinjenja zločina ili cijel s kojim je počinjen*“.⁷

41. Ocjenom provednih dokaza, Apelaciono vijeće zaključuje da je djelo optuženog bilo u odlučujućoj mjeri povezano sa ratnim dešavanjem. Naime, optuženi je u vrijeme počinjenja krivičnog djela pripadao hrvatskim oružanim formacijama, i to pripadnik vojne policije Hrvatskog vijeća odbrane. Sam status optuženog kao pripadnika hrvatskih oružanih snaga odnosno pripadnika vojne policije nije u toku postupka bio sporan.

42. Činjenica da je optuženi Mikulić Dražen u inkriminirano vrijeme bio pripadnik VP HVO takođe proizilazi i iz saglasnih iskaza svjedoka optužbe, koji su optuženog vidali u logoru Dretelj, obučen u uniformu VP HVO-a i u društvu sa ostalim pripadnicima HVO-a, kao i iz iskaza samog optuženog datog kako u istrazi tako i na glavnom pretresu, kao i materijalnih dokaza o prisustvu pripadnika III satnije III bojne u logoru Dretelj.

43. Sud je prihvatio iskaze navedenih svjedoka u ovom djelu, budući da su saglasni kako međusobno tako i sa materijalnim dokazima u koje je Sud izvršio uvid a to su: obrazac VOB-2 za optuženog (T-26); Spisak pripadnika III satnije III bojne Vojne policije Čapljina u periodu od 09.05. do 01.06.1993.godine (T-28), Spisak pripadnika V bojne VP HVO, III satnije, II vod, (T-29); Spisak osobnih dohodaka pripadnika VP HVO za mjesec juni 1994.godine (T-30), kao i Popis pripadnika III satnije III bojne Vojne policije s područja općine Grude, Zapovjedništva III satnije III bojne Vojne policije Čapljina, broj 02-4/3-06/4-02-247/93 od 1.7.1993. godine, ovjeren u Arhivu Zagreb (A-T-1); Spisak vojnih policajaca iz Gruda, ovjeren u Hagu (A-T-3). Temeljem ovih dokaza od strane Apelacionog vijeća

⁷ Presuda žalbenog vijeća u predmetu MKSJ- *Kunarac i dr.* paragraf 102.

utvrđeno je da je Dražen Mikulić bio pripadnik III satnije III bojne vojne policije sa područja Grude. Sjedište ove satnije je bilo u vojarni Dretelj, koja se nalazila uz zatočeničke objekte. U svom iskazu optuženi Mikulić je potvrdio da je njegova jedinica bila raspoređena u Dretelju, s tim što je napomenuo kako je u periodu juli-avgust 1993. godine boravio svega tri puta i to u kasarni VP, a ne u zatvoru kako to tvrdi Tužilaštvo. Međutim, isticanje ove primjedbe optuženog Mikulića ulazi u djelokrug pitanja koja se odnose na činjeničnu stranu predmeta vezano za prisustvo optuženog na mjestu događaja i njegovo činj enje zabranjenih radnji opisanih u izreci optužnice što će biti predmetom narednog razmatranja. Prema tome, Apelaciono vijeće je izvan razumne sumnje utvrdilo činjenicu kojom je Tužilaštvo dokazalo status optuženog u inkriminisano vrijeme kako je to već izloženo.

44. Dakle, Apelaciono vijeće zaključuje da je Tužilaštvo nesumnjivo dokazalo činjenicu da je optuženi Mikulić bio pripadnik Vojne policije HVO-a u periodu od 15.06.1992.godine, pa nadalje, uključujući i inkriminisani period krajem jula 1993.godine. Takođe na osnovu saglasnih iskaza svjedoka optužbe koji su optuženog viđali u Dretelju, samog optuženog, kao i uvidom u Spisak pripadnika VP HVO, III satnije, II vod (T-29) nesporno proizilazi da je II vod Vojne policije u kome se nalazio i optuženi Mikulić Dražen bio smješten u kasarni u Dretelju, koja kasarna se nalazila uz opisane zatočeničke objekte⁸.

45. U svakom slučaju, za postojanje krivičnog djela, bitno je da je optuženi, upravo zahvaljujući postojanju oružanog sukoba, bio angažovan u vojnim strukturama HVO, te je usljed tako dobijenog statusa, bio u mogućnosti da iskorištavanjem svoje pozicije, izvrši krivično djelo za koje je oglašen krivim. Naime, ovo Vijeće nalazi da je optuženi iskoristio svoj položaj pripadnika oružanih snaga strane u sukobu, kao i položaj oštećenih osoba, civila koji su se nalazili u zatvoru Dretelj, kako bi počinio inkriminisane radnje, zbog čega, po mišljenju suda u konkretnom slučaju postoji jasan *neksus* između oružanog sukoba i počinjenog krivičnog djela. Takođe, optuženi je radnje za koje ga je Vijeće oglasilo krivim počinio svjestan navedenih okolnosti, pa stoga je jasno da je postojanje oružanog sukoba uticalo na sposobnost i odluku optuženog da poćini predmetno krivično djelo, kao i na sam način poćinjenja istog.

⁸ Informacija Zapovjedništva III satnije III bojne Vojne policije HVO-a od 11.05.1993. godine, ovjerena u Hagu (**A-T-4**); Dnevno izvješće Zapovjedništva III satnije III bojne Vojne policije, broj 02-4/3-06/4-12-212/93 od 5.7.1993. godine, ovjeren u Arhivu Zagreb (**A-T-5**).

4. Počinilac mora narediti ili počiniti djelo

(a) Tačka 1. – zlostavljanje zatvorenika Grebović Envera

46. Tužilaštvo je u tački 1. Optužnice teretilo optuženog Mikulića da je krajem mjeseca jula 1993.godine, zajedno sa drugim neidentifikovanim pripadnicima VP HVO-a, u zatvoru Dretelj, izveo zatvorenika Grebović Envera ispred hangara, gdje su istog fizički zlostavljali na način da su ga kundakom puške, pištoljem, rukama i nogama više puta snažno udarili u predjelu glave i tijela, od kojih udaraca je Grebović Enveru tekla krv iz usta, nosa i glave, i od kojih je pao na koljena, da bi ga optuženi Mikulić sa staklom od razbijene flaše porezao u predjelu prsa, pa se sagneo nad njim, pio mu krv i rekao mu da se napio balijske krvi, te ga prisionio uz vrata i iz pištolja ispucao jedan metak iznad glave Grebovića, usljed čega je isti bio krvav, modar i trpio velike bolove i strah.

47. Apelaciono vijeće je utvrdilo isključujući svaku razumnu sumnju, da je optuženi počinio opisanu inkriminaciju, i to na osnovu saglasnih iskaza više svjedoka optužbe, a naročito svjedoka oštećenog Grebović Envera, svjedoka Đuherić Mirheta, kao i Dedić Almira, Sakoč Almira, Tabaković Hamze i Šošić Hasana.

(i) Identitet i alibi optuženog Dražena Mikulića

48. Odbrana optuženog Dražena Mikulića nije osporavala činjenični okvir događaja kako je to predstavljeno optužnim aktom, posebno ne, događaj opisan pod tačkom 1. Ono čemu je odbrana međutim prigovorila i čemu se konsekvatno protivila od početka krivičnog postupka, kako je to već rečeno, se odnosilo na prisustvo i učešće Dražena Mikulića u zajedničkom, sa više neidentifikovanih vojnih policajaca HVO, fizičkom zlostavljanju zatvorenika Grebović Enveru, uslijed čega je isti trpio velike bolove i strah.

49. Polazeći od ove osnove, odbrana je isticala prigovore utemeljenosti tužilačke teze u dva pravca: Ona je to činila najprije što je: (i) osporila identifikaciju lica koje je preduzimalo opisane krivičnopravne radnje za kojeg Tužilaštvo tvrdi da se radilo o optuženom Mikulić Draženu. Tom prilikom odbrana je ukazivala na brojne nedosljednosti, nelogičnosti i kontradiktornosti u iskazima svjedoka koji su se kao zatvorenici u kritično vrijeme nalazili u logoru Dretelj i koji su se očitovali na predmetni događaj vezano za izvođenje i prebijanje, odnosno zlostavljanje Grebović Envera, te na aktere tog događaja među kojim, pojedini od svjedoka, imenuju po čuvenju Mikulić Dražena.

50. Sa druge strane, odbrana je: (ii) ponudila alibi za optuženog Mikulića kojim je dokazivala da u navedeno vrijeme optuženi nije mogao biti prisutan u logoru u Dretelju jer se uslijed ranjavanja dana 15.7.1993. godini na bojišnici u rejonu Gnojnica, nalazio na

bolovanju odnosno poštediti u trajanju od mjesec dana, uslijed čega nije ni mogao biti prisutan u vrijeme i na mjestu događaja.⁹

51. Nadalje, odbrana u podastiranju svoje argumentacije kojom se osporava identifikacija optuženog kao osobe koja je preduzimala radnje opisane pod tačkom 1. Izreke optužnice u odnosu na njegov fizički opis, navodi kako niko od saslušanih svjedoka koji su se o tome izjašnjavali ne spominje da je ta osoba hramala, cotala, ili da se teško kretala, iako je vještak Tužilaštva medicinske struke tvrdio da je ta okolnost morala biti vidljiva trećim osobama. Istina, odbrana tom prilikom primjećuje kako je jedino saslušani svjedok Tužilaštva Enver Grebović navodio da mu se činilo da Dražen hramlje, ali je taj njegov iskaz dat nakon što je na internetu objavljen sažetak svjedočenja vještaka dr Hamze Žuja.

52. Dodatno uporište za svoje tvrdnje odbrana nalazi u tome što je vrijeme izvršenja krivičnog djela u odnosu na tačku 1. optužnice iskazano kao „kraj jula“ neodređeno; da, osim toga, sam oštećeni Grebović to vrijeme određuje „negdje oko 25.07.“ dok svjedok Đuherić opisujući stradanje Grebovića taj događaj vezuje za dolazak Dražena Mikulića sa zapadnim Hercegovcima kada ga prvi put i vidi, tj. za 15.07.1993.g. U prilog tvrdnje odbrane da se stradanje Grebovića dogodilo 15.07., a ne u vrijeme koje navodi optužba, govori i svjedočenje Ratkušića koji vrijeme i satnicu prebijanja Grebovića određuje za datum 15.07.1993. godine, oko 10 sati naveče, a za taj datum je siguran jer ta tri dana, tj. od 13 do 15.07.1993. godine nisu dobijali ni hranu ni vodu. Takođe, slijedom svjedočenja više svjedoka, proizilazi da se radi o periodu kada je po zatvorenike u Dretelju bilo najgore zbog gubitaka HVO na ratištu.

a. Zaključci Apelacionog vijeća

53. Apelaciono vijeće se prilikom ocjene dokaza rukovodilo pravilom po kom će imati u vidu cjelinu svjedočenja nekog svjedoka, dakle onog o čemu je svjedočio tokom istrage i na glavnom pretresu, što ne znači da Vijeće ne može prihvatiti samo jedan dio ili dijelove iskaza svjedoka. Nije ostavljeno samo strani koja nudi takav iskaz da odluči koji dio izjave će biti prihvaćen. Takođe, i drugi dijelovi svjedočkog iskaza mogu biti prihvaćeni ako bi mogli doprinijeti relevantnom pitanju na koje se odnosi dio koji je prihvaćen.

54. Odbrana optuženog je pored ostalih pitanja pokrenula i ono koje se tiče identifikacije optuženog od strane svjedoka. Doista, svjedoci Mirhet Đuherić, Almir Dedić, Himzo Tabaković i Enver Grebović kojima su tokom istrage u SIPA-i predložene fotografije više lica među kojima i Dražena Mikulića u okviru dokazne radnje prepoznavanja izvršene

⁹ Ukoliko se optuženi brani alibijem, on samo poriče da je bio u položaju da pšočini krivično djelo. Pozivanjem na alibi, optuženi pred optužbu stavlja zadatak da eliminiira razumnu mogućnost da je alibi istinit. (v. MKTJ, *Čelebići*, drugostepena presuda, para. 581.). Svrha alibija je da tvrdnje optužbe dovede u razumnu sumnju; tužilaštvo snosi teret dokazivanja svih aspekata predmeta van razumne sumnje, bez obzira na alibi na koji se poziva odbrana. (v. MKTR, *Clement Kayishema*, predmet br. ICTR-95-1-T, Prvostepena presuda, 21. Maj 1999., para. 234; *Protais Zigiranyirazo*, predmet br. ICTR-01-73-A, Drugostepena presuda, 16. Nov. 2009., para. 17.).

u skladu sa odredbom člana 85. stav 4. ZKP BiH, nisu prepoznali optuženog ili nisu bili sigurni da se radi o licu za koje u svojim svjedočenjima tvrde da je bio akter opisanih radnji pod tačkom 1. optužnice.

55. Takođe, u okviru tzv. radnje prepoznavanja optuženog izvršenoj na glavnom pretresu, koja se ne može smatrati radnjom obavljenom u skladu odredbama ZKP BiH, već kao dijelom svjedočkog iskaza,¹⁰ saslušani svjedoci s izuzetkom svjedočenja Mirheta Đuherića koji navodi da je optuženog prepoznao u hodniku Suda, ne identifikuju optuženog kao Dražena Mikulića. U odnosu na navod odbrane po kom svjedok Đuherić nije mogao prepoznati optuženog jer se nije mogao naći na hodniku Suda već u za to posebno određenoj prostoriji za svjedočenje, Apelaciono vijeće primjećuje da se ne isključuje takva mogućnost jer se moglo raditi o situacionoj okolnosti po kojoj su optuženi i svjedok mogli biti na trenutak u vizuelnoj komunikaciji prije nego što je svjedok ušao u prostoriju za svjedočenje.

56. Po mišljenju, ovog Vijeća, okolnosti vezane za identifikaciju optuženog nakon proteka znatnog vremena od izvršenja krivičnog djela same za sebe nemaju poseban značaj i njima se ne dovodi u pitanje sadržaj svjedočenja svjedoka u odnosu na činjenični sklop predmetnog događaja. Upravo navodi svjedoka prilikom pozivanja da se izjasne o identifikaciji optuženog tokom istrage i/ili na glavnom pretresu kada su izjavili da istog ili ne poznaju ili u to nisu sigurni predstavljaju samo dokaz o objektivnosti i iskrenosti njihovog svjedočenja.

57. Apelaciono vijeće je imalo u vidu da se ocjena dokaza po slobodnom uvjerenju ne svodi na to da sud samo stvori svoje unutrašnje uvjerenje (*intime conviction*) o postojanju činjenica, već da ta ocjena obuhvata dužnost suda da svoje ubjeđenje objektivizira, tako da svako može da sazna kako je sud do njega došao ocjenom pojedinačno svakog dokaza za sebe i za sve dokaze u njihovoj međusobnoj vezi, uz to, obrazloženo pravilima logičke i psihološke analize¹¹. Polazeći od tih i takvih premisa, Apelaciono vijeće je utvrdilo slijedeće:

58. U vezi sa istaknutim navodima odbrane po kojim Grebović Enver i drugi svjedoci koji su se izjašnjavali o događaju koji se odnosi na njegovo maltretiranje nemaju svoja neposredna saznanja o identitetu optuženog Mikulića već uglavnom derivativna, tj. da su za Mikulića čuli od drugih lica, dakle, da su do tih saznanja došli posredno, po nalazu ovog Vijeća, istim ne oduzima karakter neposrednih dokaza niti se time oduzima značaj u pogledu njihove saznajne vrijednosti, o čemu će u nastavku još biti riječi. Polazeći od ovih premisa Apelaciono vijeće je povuklo kategorički zaključak da je optuženi Dražen Mikulić upravo ta osoba koja je kritične prilike sa drugim neidentifikovanim policajcima HVO iz hangara izveo, a zatim na opisani način pod tačkom 1. izreke ove presude, fizički zlostavljao zatvorenika Grebović Envera.

¹⁰ V. presude Suda BiH u predmetu Tužilaštvo BiH protiv *Zijada Kurtovića*, odlomak iz presude pod (1) c); relevantni odlomak iz presude u predmetu optuženog *Danjanović i dr.*, broj: X-KRŽ-05/107.

¹¹ Slobodna ocjena dokaza, član 15. ZKP BiH.

59. Naime, u pogledu fizičkog izgleda kao jednog od faktora prilikom utvrđivanja identiteta optuženog, odbrana podvlači činjenicu u koju se moglo uvjeriti i Vijeće da je optuženi Mikulić osoba srednjeg rasta i kada je riječ o boji kose da se ne može drugačije opisati osim kao „izrazito crn“. Nasuprot ovom opisu koji odgovara stvarnosti, odbrana nalazi da je većina svjedoka osobu za koje tvrde da je Dražen Mikulić opisivala kao osobu smeđe boje kose, kao što su to učinili svjedoci dr Kovačević i Admir Sakoč. Uz to, svjedok Sakoč opisuje Dražena Mikulića kao osobu visoku 195 cm, svjedok dr Kovačević kao osobu visoku 170-175 cm, dok ga svjedok S1 opisuje kao niskog i malo punijeg. Ovome treba dodati okolnost da je svjedok Đuherić za osobu koja je bila u Dretelju a koju označava kao Dražen Mikulić rekao da govori ikavicom, a iz iskaza optuženog datim pred ovim sudom, svi se se mogli uvjeriti da to nije tačno.

60. Vijeće nema dileme da su navedeni svjedoci saglasno spominjali optuženog Mikulića kao aktivnog aktera događaja vezanog za zlostavljanje oštećenog Grebovića, pri čemu za sud nije uvjerljiva tvrdnje odbrane da se neko drugi služio tuđim identitetom, odnosno identitetom optuženog. Naime, odbrana optuženog je u tom smislu navela da niko od svjedoka optužbe u istrazi nije prepoznao Mikulić Dražena, što je po ocjeni suda tačno, ali sud je imao u vidu činjenicu da su svjedoci Grebović, Đuherić, Dedić i Tabaković opisali u istrazi kako je izgledao optuženi i njihov opis optuženog je u osnovi tačan, ma koliko se odbrana trudila da te razlike u fizičkom opisu optuženog predstavi ključnim i odviše kontradiktornim.

61. Kada tako zaključuje Apelaciono vijeće polazi od toga da su oštećeni Grebović-saslušan kao svjedok, jednako kao i drugi svjedoci koji su se izjašnjavali o predmetnom događaju, kao Dedić Almir, Sakoč Almir, Tabaković Hamzo, Šošić Hasan, u to vrijeme zatočeni u hangaru u logoru Dretelj, bili u takvoj egzistencijalno ugroženoj situaciji da su bili u najboljoj prilici i životno upućeni da saznaju za identitet lica koja su ih kontrolisala, pa i za Dražena Mikulića lično. Osim toga, kada je riječ o njihovom motivu, svjedoci nemaju drugog razloga da lažno svjedoče pred sudom kada je riječ o identitetu ovog optuženog, osim da govore istinu.

62. Svjedok oštećeni Grebović je naveo da optuženog nije poznavao ali da je od drugih zatočenika odmah nakon što je došao sebi čuo da ga je između ostalih zlostavljao Mikulić Dražen.¹² Opisuje ga na način da je bio srednjeg rasta i crne kose, te ga je vidio samo tada i nikad više u životu. Svjedok Dedić Almir je takođe naveo da optuženog nije ranije poznavao, ali ističe kako se jedan od borovnika sam predstavio po imenu i prezimenu, te rekao *“Ja sam Dražen Mikulić, borovnik HVO-a, ekstrem”*. Opisujući ga, navodi da je bio visok oko 180 cm, odnosno da je bio na metar udaljen od njega kada je tražio da se jave Gačani, a kako je svjedok visok oko 190, procijenio je je da je ovaj niži od njega oko deset

¹² Svjedočenje po kom se prenosi informacija od druge osobe, kao što je ovdje slučaj, jeste informacija iz druge ruke. Naime, kad god osoba koja prima informacije nije ista ona osoba koja je lično svjedočila o tome, radi se o informaciji iz druge ruke. Korištenje dokaza po čuvenju („rekla-kazala“) nije jasno zabranjeno u pravosudnim sistemima kontinentalnog prava, kao ni na međunarodnim tribunalima. Prilikom oslanjanja na koncept dokaza iz druge ruke, za sud je bitno da pravilno procijeni da li je tačno ta druga osoba prenijela informaciju svjedoku očevidcu.

centimetara, te je prema njegovoj procjeni bio srednje građe, tamnije kose i oko dvadeset dvije ili dvadeset tri godine starosti. Svjedok Tabaković Hamzo ga opisuje kao osobu crnog tena i kose, mladog, kratko ošišanog, visine 175-180 cm. Ni on ga nije poznavao od ranije, međutim navodi da je bio sa grupom logoraša u donjem dijelu hangara i da je čuo kako je u toku traženja Gačanina, neko od pripadnika HVO-a zovnuo Dare, na šta se ovaj vojnik okrenuo i uputio prema vratima, a priče su kružile da se zove Dario ili Mario Mikulić, da bi se nakon sedam do osam dana u logoru spominjalo da je njegovo ime Dražen.

63. Svjedok Đuherić Mirhet je imao nešto drugačiji status u logoru u odnosu na ostale zatočenike, obzirom da je radio na cisterni i prao suđe. Isti svjedok ističe da je bio "poluslobodnjak", i da je znao sjediti van hangara sa vojnim policajcima. Opisujući maltretiranje zatvorenika navodi da je prednjačila ekipa policajaca iz zapadne Hercegovine i da su se svi bojali jednog čovjeka – Mikulić Dražena. Na upit kako je znao ko je Mikulić Dražen svjedok odgovara da su se policajci oslovljavali između sebe, i da su ga zvali Dražene, a prezime Mikulić mu je ostalo u sjećanju jer je u bivšem sistemu bio neki komunista koji se isto prezivao. Navodi da je u logoru imao korektne odnose sa vojnim policajcima kao i sa Mikulićem, sa kojim je razgovarao i koji ga nije tukao, ali je ulijevao strah, i znalo se kad on dolazi u smjenu. Takođe, ističe da je optuženi Mikulić imao simpatičnu facu, da je bio mlad i "faca" i da mu je bilo neobično za takvog tipa da radi takve stvari, te da ga je prije suđenja vidio u hodniku i odmah prepoznao.

64. Svjedoci Sakoč Admir i Šoš Hasan nisu vidjeli predmetni događaj ali su obojica saglasno izjavili da su čuli u logoru da je optuženi Mikulić pio krv Greboviću, odnosno kako je svjedok Šoš izjavio da je Mikulić nekoga mlatio i pio krv jednom logorašu koji je porijeklom iz Gacka.

65. Odbrana je u pogledu identiteta optuženog potencirala razlike vezane za mjesto iz kojeg je osoba koju su svjedoci označavali kao Dražen Mikulić. Tako se navodi da je svjedok dr Mehmed Kovačević posvjedočio da je Dražen Mikulić iz Višića, svjedok Enver Grebović navodi da je Dražen Mikulić iz Struga, dok se Admir Sakoč u istrazi opredjeljuje da je taj Dražen Mikulić iz Klobuka kod Čitluka, mada je, suprotno tome, pravi Dražen Mikulić iz Tihaljine, općina Grude, što po stavu odbrane ukazuje da osoba kojeg su navedeni svjedoci poznavali nikako nije niti iz Višića, niti iz Struga, niti iz Čitluka, tj. da ta osoba nije i optuženi Dražen Mikulić.

66. Tačno je da svjedoci nisu od ranije poznavali optuženog Mikulića, jer su bili sa drugih područja, međutim, isti su itekako bili u prilici da saznaju za njegovo ime tokom boravka u logoru od drugih pripadnika VP i "redara" koji su poznavali Dražena Mikulića, i po stavu ovog Vijeća oni nisu imali nikakvog razloga da upravo njega neosnovano terete za predmetnu inkriminaciju. Navedeno potvrđuje i materijalna dokumentacija Tužilaštva po kojoj se na listi VP u logoru Dretelj nalazi upravo Dražen Mikulić, koji ni sam nije sporio da je u određene prilike bio prisutan u kasarni, kao i dokazi da na području Hercegovine u inkriminisanom periodu nije postojala niti jedna druga osoba u dobi u kojoj je bio optuženi. Naime, kako je to već navedeno, u evidenciji matičnog ureda registrovan je još jedan Dražen Mikulić koji je u datom period imao svega tri godine starosti (A-T-7). Uvidom u Spisak pripadnika III satnije V bojne, koja je bila smještena u Dretelju (T-29), kao i

dokaze A-T-1(optuženi je pod rednim brojem 8.) i A-T-3 (optuženi je pod rednim brojem 12.) jasno se vidi da je jedino Dražen Mikulić bio vojni policajac navedene jedinice i da se niko u toj jedinici nije prezivao Mikulić, niti se zvao Dražen. Uostalom poznato je da se u vojsci lica mnogo češće oslovljavaju po prezimenu nego po imenu. U konačnici, svjedoci Đuharić, Tabaković, i Dedić opisali su veoma uvjerljivo, sa mnoštvom detalja, i na način kako to iznose lica koja su očevici istog, zbog čega sud smatra da o tom događaju nisu saznali od drugih, te da nisu reprodukovali tuđa zapažanja.

67. Vijeće je, a suprotno tvrdnjama odbrane, izjave pomenutih svjedoka prihvatilo kao saglasne i vjerodostojne. Naime, na pojedine razlike među istim svjedocima koje su se odnosile na porijeklo optuženog, te različito navođenje njegovog imena u istrazi i na sudu od strane svjedoka Tabakovića, kao i svjedoka Šoše, nisu odlučne da se radi o drugom licu, budući da su i ova dva svjedoka jasno i u više navrata rekla da se to lice prezivalo Mikulić. Takođe, ovo Vijeće ne nalazi kontradiktornim u bitnim dijelovima iskaze svjedoka u pogledu fizičkog izgleda optuženog. Naime, svjedoci su u osnovi potvrdili da se radi o osobi koja odgovara profilu tamnosmeđeg/tamnoputog, mlađeg muškarca, čiju visinu su svaki od njih pojedinačno doživjeli prema vlastitoj precepciji u odnosu na tačku posmatranja i vlastitu visinu.

68. U pogledu same inkriminacije detaljno opisane u izreci presude svjedočio je lično oštećeni Enver Grebović.

69. Tako, oštećeni u svom svjedočkom iskazu na okolnosti predmetnog događaja navodi da se oko 25.07.1993.godine u logoru Dretelj, nalazio u hangaru, sa lijeve strane u ćošku, do ulaznih vrata, kada su oko jedanaest i po sati u noći, u hangar ušli Vide Palameta zvanu Dugi, naoružan puškom "papovka" i Mikulić Dražen, naoružan pištoljem, te tražili Gačane. Išli su od jednog do drugog zatvorenika i pitali za ime i prezime te iz kojeg su mjesta, pa kada je došao na njega red, on nije želio da kaže da je iz Gacka, već je odgovorio je da je sa Tjentišta, na šta mu je Mikulić rekao da je to partizansko mjesto i izveo ga ispred hangara gdje su počeli da ga tuku.

70. Tom prilikom, a kako svjedok navodi, Dražen mu je bio okrenut licem u lice, drugi je bio iza njega, pa kada ga jedan udari, drugi ga vrati nazad. Dražen Mikulić ga je udarao šakama, nogama, i pištoljem po glavi, a Vide Palameta šakama i nogama i papovkom po nogama, sve dok više nije mogao da stoji na nogama. Primio je preko stotinu udaraca, od kojih udaraca nije bilo ni jednog dijela tijela da nije bilo plavo. Pao je samo jednom pošto je pokušavao cijelo vrijeme održati se na nogama jer je mislio ako padne, da će mu glava biti još izloženija udarcima. U jednom momentu su mu od udaraca pukle obje arkade, a krv mu je išla iz usta i nosa, te je udario u električni stub rasvjete. Uz ovo ističe kako je Dražen Mikulić uzeo komad stakla od nekih boca i porezao ga u predjelu grudi, kod lijeve sise. Rekao mu je da se sagne i stavi glavu na koljena, te je pio njegovu krv i vikao: "*Napio sam se baljske krvi*". Pitao ga je da li ima djecu, pa kada je odgovorio da ima kćerku od šest godina i sina od dvije godine, Dražen mu je rekao "*Ostat će nas jednik*". Stavio ga je na vrata od hangara i opalio jedan metak iz pištolja iznad njegove glave. Potom mu je rekao da uđe nazad u hangar i da kaže kako mu je on oprostio život, što je i učinio. Misli

da je zlostavljanje trajalo oko trideset i pet minuta.

71. Nakon toga se sedam dana nije mogao kretati niti izlaziti iz hangara, a zbog velike temperature i nedostatka vode pio je svoju mokraću. Za vrijeme dok su ga tukla ova dvojica vojnika, vidio je da drugi vojnici tuku još dva zatvorenika koja su izvedena iz drugih hangara. Pomenuta lica - Dražena Mikulića i Vida Palamentu nije od ranije poznao, a od drugih ljudi u logoru, koji su ih prepoznali je čuo kako se zovu. Navodi da je optuženog Mikulića zapamtio da je srednjeg rasta i crne kose, te da je malo hramao, a od drugih lica je saznao da se zove Dražen Mikulić čim je došao svjesti poslije degeneka.

72. Svjedok Dedić Almir navodi da je krajem sedmog ili početkom osmog mjeseca u logoru Dretelj prisustvovao zlostavljanju Grebović Envera sa nadimkom Eko. Ističe da je bio u istom hangaru sa Grebovićem i da je u logoru najviše zlostavljanja bilo kad je HVO gubio na ratištu, ili kad bi neki njihov pripadnik poginuo. Kritičnog dana optuženi Mikulić zajedno sa još dvojicom – trojicom kolega u maskirnim uniformama je došao u njihov hangar i predstavio se rekavši da je Dražen Mikulić, borovnik HVO, ekstrem. Tražili su lično određene ljude, pitavši odakle je ko. Opisujući predmetni događaj svjedok navodi da je Grebović Envera zlostavljao Mikulić Dražen zajedno sa još dva borovnika, i zatvorenikom sa nadimkom Trebinjac, i da se to dešavalo oko devet ili devet i pol sati naveče, u blizini vrata hangara od kojih je on bio udaljen dva metra. Vanjska rasvjeta je gorila. Navodi da su Envera tukli "svim i svačim", nogama, šakama, koljenima, kundakom, čizmama, po svim dijelovima tijela, glavi, leđima i truhu. Udaranje je ukupno trajalo oko pola sata, a sam Mikulić Dražen ga je udarao oko deset minuta nogama na kojima je imao vojničke čizme. Nakon toga, Grebović je bio sav krvav i modar, te je Mikulić uzeo razbijenu flašu i zarezao ga pod vrat i rekao "*vidi kako pjem baljsku krv*", te prislonio usta da se napije krvi, te zatim mu dao da pojede cigaretu i natjerao ga da popije mokraću iz bidona u koji su zatvorenici vršili nuždu. Grebović je krvario iz nosa, imao je razbijene arkade.

73. Svjedok Hamzo Tabaković navodi da je kritične prilike zlostavljan Grebović Enver kojeg su zvali Gačanin i još dva zatvorenika iz hangara –Avdo Spahić i Sulejman, koji su iz hangara izvođeni jedan po jedan i tučeni. Navedeni događaj se dogodio krajem jula ili početkom augusta, a on ga je posmatrao kroz prozor hangara. Događaju je prethodio ulazak u hangar Dražena Mikulića i još nekoliko pripadnika vojne policije, koji su naredili da zatvorenici ustanu i stanu u krug, te su glasno tražili da se jave Gačani. Svi zatvorenici u hangaru su ustali. Svjedok ističe da je bio oko 10 metara udaljen od ulaznih vrata, da je u njegovoj blizini stajao Grebović Enver, a osoba koju identifikuje kao Mikulić Dražen je išla od jednog do drugog zatvorenika i pitala odakle je i kako mu je ime. Kada je došao do Grebovića, on je rekao da je iz Foče i da se tako preziva, da bi mu Mikulić odgovorio da je to partizansko mjesto i da treba da izađe, te ga je izveo vani ispred vrata od hangara koja su potom zatvorena, ali ne u potpunosti. Kroz prozor hangara samo djelimično je vidio događaj, vani je bila javna rasvjeta, te je vidio kako je Mikulić šakom u lice udario Grebovića u momentu kada su Grebovića ispravljali i čuo je glas da je neko rekao "*napij sam se baljske krvi*", te pretpostavlja da je to glas Mikulića pošto je neposredno prije vidio da je optuženi tukao Grebovića. Prije nego što se Grebović vratio u hangar čuo je jedan pucanj ispred hangara. U hangaru je vidio da je Grebović bio krvav po glavi i po prsima, imao je povrijeđene arkade – u odnosu na koji detalj svjedoči identično oštećenom

Greboviću - te modrice po leđima, slabinama i ostalim djelovima tijela, a najviše po leđima.

74. Za vrijeme boravka u logoru Dretelj, Mikulića je vidio dva puta i to kritičnog dana i sutradan kada je isti prije ručka došao da vidi lica koja su prethodno zlostavljana. Kritične večeri nije čuo da se optuženi predstavio prilikom ulaska u hangar, ali su kasnije neki logoraši pričali da se predstavio. Logoraši koji su bili sa njim u hangaru govorili su da je Mikuliću ime "ovako ili onako", a među tim imenima je cirkulisalo i ime Dražen. Kada se sve završilo neko je pogledao na sat i rekao da je prošla ponoć.

75. Svjedok Sakoč Admir navodi kako je čuo od drugih zatvorenika koji su bili zatvoreni zajedno sa njim da je Mikulić Dražen maltretirao zatvorenike, izvodio ih vani i tukao zajedno sa nekim drugim pripadnicima HVO-a. Takođe, od drugih zatvorenika je čuo da je Mikulić iz hangara u kojem je bio smješten izvodio zatvorenika kojeg poznaje pod imenom Eko Grebović u dva navrata. Ne zna zbog čega su borovnici koji su ga izvodili "imali pik na njega". Čuo je od logoraša da su ga tukli gumenim palicama, letvama, da mu je Mikulić Dražen pio krv i govorio da se napio balijske krvi. Dok je boravio u hangaru vidio je na Eki povrede. Svjedok ističe da je u hangaru bio u periodu kraj sedmog i početak osmog mjeseca, te tvrdi da nije lično vidio da je izvođen Eko, nego samo da je o tome čuo. Takođe ističe da on s obzirom na položaj gdje se nalazio nije mogao vidjeti vojnike koji su ulazili u hangar.

76. Svjedok Šoše Hasan je u svom iskazu naveo da je za vrijeme boravka u logoru Dretelj čuo kako se priča među zatvorenicima da je Mikulić nekoga mlatio i da mu je pio krv. Isti svjedok je naveo da nije bio u istom hangaru sa Grebović Enverom.

77. Prema tome, u konkretnom slučaju, sračunatost odbrane optuženog da dokazima optužbe dâ samo posredan značaj kojim bi se uspostavila višeznačna veza između takvih dokaza i odlučnih činjenica, se u konkretnom slučaju pokazalo sasvim bezuspješno. Uslijed toga nije bilo moguće ni finalizirati nastojanje odbrane da, kada je riječ o krivici optuženog, ospori njegovu identifikaciju od strane svjedoka optužbe ili da ukaže na održivost njegovog alibija, odnosno da dovede u najmanjem do primjene pravila *in dubio pro reo* u korist optuženog i time ishodi oslobađajuću presudu u odnosu na tačku 1. izreke optužbe.

78. Pored ovih svjedoka o događaju opisanom pod tačkom 1. optužnice svjedočio je i Đuherić Mirhet koji se kritične prilike nalazio u istom hangaru kao i oštećeni Grebović. Đuherić je u svom svjedočenju potvrdio da mu je Grebović prethodno pričao da je (rodnom) iz Gacka, da je tokom svog zatočenja u srpskom logoru u Bileći bio premlaćivan, a vezano za predmetni događaj, navodi da su došli vojni policajci iz zapadne Hercegovine koji su noću ušli u hangar, zašli redom i pitali odakle je svaki zatvorenik, pa kada je Grebović rekao da je iz Gacka, Dražen Mikulić ga je s kolegama izveo pred hangar. Kako je od događaja proteklo dosta vremena svjedok Đuherić nije mogao sa sigurnošću tvrditi da li je događaj gledao kroz prozor od hangara ili je kao redar, izašao vani ispred vrata, ali je istakao da se događaj mogao lijepo vidjeti pošto je napolju bilo osvijetljenje. Opisujući sam događaj, ovaj svjedok navodi da je vidio kako tuku oštećenog Grebovića, da je padao u nesvijest pa da su ga vraćali, zatim da mu je prišao optuženi Dražen, da se sageo i napio

mu se krvi koja je kapala, te rekao: "[N]apio sam se balijske krvi !" Po svjedočenju Mirheta Đuherića oštećenog Grebovića su tukli nogama i rukama, a na kraju je optuženi Mikulić izvadio pištolj, prisionio Grebovića uz vrata i iznad njegove glave opalio jedan metak, uslijed čega su se svi stresli. Grebović je bio „prebijen za nevjerovati“, bio je sav krvav, oči su mu bile zatvorene, a krv mu curila iz nosa i lica, uslijed čega je par dana ležao i ječao, pa su mu hranu donosili u hangar. Dodao je i to, da je prilikom prebijanja Grebovića u tome optuženi bio najizraženiji.

79. Sto se tiče svjedočenja svjedoka koji su sadržajno iskazivali o samom događaju, poput gore navedenih, stranke i branilac moraju uvijek imati na umu osnovnu razliku između prihvatljivosti dokaza i ocjene Vijeća o njihovoj vrijednosti. Imajući ovo u vidu Apelaciono vijeće slijedi praksu MKSJ kojoj daje značaj „interpretativnog pomagala“ u tumačenju i primjeni domaćeg prava, a koja dopušta prihvatljivost indirektnih dokaza, takozvanih „rekla-kazala“ (*hear-say*) dokaza, s tim što je njihova dokazna vrijednost manja od one koja se pridaje svjedočenju svjedoka. Tom prilikom Vijeće će se osloniti na najbolje dokaze koji su u konkretnim okolnostima dostupni za odlučivanje o konkretnoj stvari. Slično tome, prihvatljivi su i dokazi o okolnostima vezanim za događaj ili djelo sa kojim bi činjenica o kojoj je riječ mogla biti razumno povezana.

80. Polazeći od izloženih dokaznih standarda, Apelaciono vijeće nalazi da argument odbrane optuženog po kom svjedoci, a zatim i oštećeni Enver Grebović, imenuju Dražena Mikulića kao aktera djela i ponašanja opisanog pod tačkom 1. izreke, mada su za njega čuli od drugih, njima nepoznatih lica tokom njihovog boravka u zatočeništvu ili su u međuvremenu zaboravili od koga su to čuli, - u ničem ne oduzima neposredni karakter njihovom svjedočenju, tj. karakter direktnog dokaza. Ono što je, po mišljenju ovog Vijeća, ključno za ocjenu tačnosti posrednih saznanja na osnovu kojih je oštećeni Grebović identifikovao lice koje ga je najprije izvelo iz hangara, a zatim i fizički tuklo, u ličnosti optuženog Dražena Mikulića, je okolnost po kojoj su nepoznati zatočeniци kao nosioci te informacije, upravo izdvojili Mikulića a ne nekog drugog, uz to, da ne postoji niti jedan drugi razlog iz kojeg bi bila dovedena u pitanje tačnost ove prenesene informacije.

81. Ni minuciozna analiza branioca optuženog iz njegove završne riječi kojom nalazi izvjesne nepreciznosti, kontradiktornosti ili nelogičnosti u svjedočenju svjedoka koji su se izjašnjavali na opisani događaj i konkretne događajne okolnosti ne dovodi u pitanje temeljne i odlučne činjenice u odnosu na koje saslušani svjedoci saglasno izjavljuju kako je date prilike u hangar ušao Dražen Mikulić sa pripadnicima VP HVO, da je optuženi među prisutnim zatočenicima tražio lica koja su iz Gacka, a potom da je iz hangara izveo Envera Grebovića, te da su neposredno vidjeli ili čuli, zavisno od mjesta na kojem su se svjedoci nalazili, da je Grebovića lično optuženi i sa drugim pripadnicima VP fizički tukao, da saglasno opisuju povrede koje su vidjeli kod oštećenog kao posledice tog premlaćivanja, i u nastavku tog događaja da se ponašao na način kako je to već opisano u izreci pod tačkom 1.

82. Takve nadasve upečatljive činjenice kojim je strukturisan sam događaj i okolnosti koje su mu prethodile (prozivanje a zatim izvođenje Grebovića) ili njemu slijedile, kao npr. okolnost vezana za ozlijede oštećenog kada je smješten natrag u hangar, o kojima su se

svjedoci izjašnjavali, uprkos izvjesnim razlikama u njihovim iskazima, nimalo ne mijenjaju u bitnom sadržaj svjedočkog iskaza, a pogotovu se te razlike ne mogu tumačiti kao što to čini odbrana optuženog da čak idu dotle da obezvrjeđuju sadržaj njihovih svjedočenja dovodeći u pitanje njihov kredibilitet.

83. Upravo izvjesne manjkavosti koje uočava odbrana u ovim svjedočkim iskazima ukazuju da se ne radi o serijskom ili tipskom svjedočenju već o svjedočenju koje upućuje na očuvanost individualne percepcije svakog od svjedoka, o bogatstvu u plastičnosti njihovog opisa konkretnog događaja koje tim svjedočenjima daje potrebnu uvjerljivost i životnost do mjere kojom se ne može van razumne sumnje isključiti njihova pouzdanost.

84. Apelaciono vijeće nalazi, a suprotno tvrdnjama odbrane, da su ostali svjedoci obzirom na svoju percepciju u datom momentu, upravo potvrdili pojedine karakteristične segmente dešavanja prema oštećenom Greboviću te večeri, što u konačnici daje jednu cjelovitu sliku samog događaja upravo onakvu kakva je predstavljena od strane Tužilaštva. Prilikom korištenja ovih iskaza kao potkrepljujućih i kontrolnih dokaza i po stavu ovog Vijeća nije ni bilo moguće da svaki od njih iznese identičan opis kritičnog događaja na način kako ga je direktno preživio oštećeni, pogotovo imajući u vidu da su se svjedoci nalazili na različitim mjestima u hangaru, da je bio mrak, da su bili uplašeni za vlastite živote, ali su čuli ili vidjeli određene detalje koji samo potvrđuju istinitost svjedočenja oštećenog Grebovića.

85. Ni jedan od ovih svjedoka u logoru Dretelj nije od strane Mikulića pretrpio teže tjelesne povrede ili duševne patnje, zbog čega pomenuti svjedoci nisu imali ni jedan motiv da lažno optuže upravo Dražena Mikulića za radnje koje mu se ovom tačkom optužnice stavljaju na teret. Svjedok oštećeni Grebović, koji se već dugi niz godina nalazi u SAD-u naveo se da ne sjeća ni jednog od pomenutih svjedoka koji su svjedočili na okolnost njegovog zlostavljanja, a koji su u bitnim činjenicama potvrdili njegov iskaz o predmetnom događaju.

86. Ovakvi saglasni iskazi svjedoka Đuherića, Dedića, Sakoča i Tabakovića, u cjelosti su potvrđeni i materijalnim dokazom koji je uveden u spis a to je Spisak zatvorenika u logoru Dretelj, po objektima gdje su smješteni, koji spisak je sačinio HVO, Odsjek odbrane. Uvodom u isti spisak se vidi da su u istom hangaru lijevio od česme bili: Sakoč Admir (red.br.33); Dedić Almir (red.br.72); Grebović Enver (red.br.179); Tabaković Hamzo (red.br.187), kao i lica Zlatko Alagić i Ado Alagić (red.br. 271 i 272), zbog čega im je sud poklonio vjeru.¹³

87. Do drugačijeg zaključka Apelacionog vijeća ne može dovesti ni tvrdnja optuženog da je u periodu juli - avgust u kompleksu Dretelj boravio svega tri puta, i to u kasarni vojne policije, ali ne u zatvoru, početkom jula kada je samo razdužio vojnu opremu, zatim 12. jula kada je hitno pozvan u kasarnu i odmah poslat za Mostar na lokalitet Heliodrom, te treći put 15. avgusta nakon bolovanja, kada su ga poslali kući da čeka formiranje novog

¹³ T-33 Spisak zatvorenika – Čapljina, interna upotreba;

načelnog centra. Takođe, optuženi je izjavio da je 11.08.1993.godine bio u Splitu u Republici Hrvatskoj, a da je 15.07.1993.godine ranjen u izvlačenju ranjenih suboraca i da je u narednih mjesec dana bio na bolovanju. Na ovaj način odbrana je tvrdila da optuženi u inkriminisanom periodu nije ni jednom ulazio u krug logora Dretelj, već da se mjesec dana i to u periodu od 15.7 do 15.08.1993.god. nalazio u porodičnoj kući u selu Tiholjina, opština Grude, na bolovanju, a kasnije je čekao poziv na novo zaduženje.

88. Naime, Vijeće je na osnovu iskaza optuženog Mikulić Dražena, kao i na osnovu iskaza svjedoka Maria Udovičića i Marinka Sose, kako je to ranije navedeno, nesporno utvrdilo da je optuženi ranjen u Gnojnici - Bišća Polju dana 15.07.1993. godine. Ovu činjenicu sud je utvrdio i na osnovu materijalnih dokaza uvedenih u spis, tj. dokumentacije iz koje se vidi da je optuženi ranjen prilikom izvlačenja poginulih i ranjenih, usljed granatiranja, dana 15.07.1993.godine u mjestu Bišća Polje, te da je liječen u Domu zdravlja Grude.¹⁴

89. U odnosu na okolnosti ranjavanja optuženog, Vijeće je cijenio dokaze odbrane, i to iskaze svjedoka Marinka Sose koji je potvrdio da je dana 02.08.1993. godine u Grudama posjetio ranjenog Dražena Mikulića u porodičnoj kući u Tihaljini i uručio mu jednokratnu novčanu pomoć, da je primjetio da isti teško hoda i šepa, dok je svjedok Mario Udovičić u svom iskazu potvrdio da je zajedno s optuženim Mikulićem bio u VP HVO sve do njegovog ranjavanja uslijed dejstva granate koje se dogodilo 15.07.1993. godine u mjestu Gnojnica, općina Mostar kojom prilikom mu je Dražen Mikulić pomogao da se izvuče do sanitetskog vozila.

90. Takođe, odbrana je potencirala nalaz i mišljenje vještaka dr Hamze Žuje iz kojeg po stavu iste jasno slijedi zaključak po kome se optuženi morao otežano kretati najmanje 15 dana od dana ranjavanja što znači do 01.08. 1993. godine i to na način koji je morao biti vidljiv trećim osobama. Budući da se radilo se o povredama koljena u kojima se nalaze geleri od eksplozivne naprave svaki pokret izaziva veliku bol te je bilo teško oslanjati se na nogu i pri normalnom hodu. Iz tog razloga svjedočenje svjedoka koji su navodili da je optuženi u iskazanom periodu iz optužnice nekog udarao nogom jednostavno ni sa medicinskog stanovišta nemaju utemeljenost.

91. Na okolnost zadobijenih povreda optuženog na glavnom pretresu saslušan je i vještak sudske medicine dr. Hamza Žujo, koji je sačinio i pismeni nalaz i mišljenje.¹⁵ U svom mišljenju vještak Hamza Žujo je naveo da je optuženi Mikulić kritičnog dana zadobio povrede u vidu razderno nagnječnih rana u predjelu oba koljena, nagnječina u predjelu tijela i glave, koje povrede ukupno predstavljaju lake tjelesne povrede. Kao podoban način za nastajanje razderano nagnječnin rana u predjelu oba koljena navodi da su mogle biti nanese dijelovima metalnog dijela granate. Nagnječina u predjelu glave i tijela su nanese prilikom pada i oslanjanjem tijela na tvrdu podlogu. Po mišljenju ovog vještaka

¹⁴ O-2 Podaci o poginulom/ranjenom, OZ Jugoistočna Hercegovina, postrojba III satnija V bojna, bez datuma i O-3 Podaci o stradalim pripadnicima VP HVO, Mostar 04.12.1993. godine;

¹⁵ T-21 Nalaz i mišljenje vještaka Žujo dr Hamze, broj KT-RZ-21/05 od 25.03.2011. godine

protek vremena koji je potreban za zarastanje rana u predjelu oba koljena je 15 dana, kao i iščezavanje krvnih podliva u predjelu tijela. Takođe, prema medicinskoj dokumentaciji isti se mogao kretati. Vještak dr. Hamza Žujo je na glavnom pretresu u svemu ostao kod svog pismenog nalaza i mišljenja, ističući da se optuženi mogao kretati odmah nakon povređivanja i dalje ali da je to kretanje bilo otežano usljed zatezanja kože. Nije morao da pri kretanju nosi pomagala, ali je pri kretanju imao bolove i moglo se primjetiti da ima problem u kretanju, s tim što se nakon 15 dana od povređivanja mogao kretati normalno. Vještak je naveo da je prema medicinskoj dokumentaciji samo povrijeđena koža i da nije povrijeđen zglob, te da kod ovakve povrede nema bola jakog intenziteta. Sud je u cjelosti prihvatio nalaz i mišljenje vještaka sudske medicine dr. Hamza Žuje cijeneći da je isti dat objektivno, stručno i kvalitetno, na bazi relevantne medicinske dokumentacije i u skladu sa pravilima struke.

92. Obzirom da je Vijeće nesumnjivo utvrdilo da se kritični događaj desio krajem jula 1993. godine, a ne 15.7.1993. godine kako to neosnovano tvrdi odbrana, te imajući u vidu da se optuženi, po nalazu i mišljenju vještaka sudske medicine dr. Hamze Žuje, mogao kretati od dana povređivanja, te da se njegovo zdravstveno stanje popravljalo narednih petnaest dana dok nije potpuno oporavljen, to Apelaciono vijeće zaključuje da je optuženi Mikulić krajem jula mjeseca 1993.godine, i pored nesporno zadobijenih povreda bio u mogućnosti, da dođe u zatvor Dretelj. Do drugačijeg zaključka nisu mogli dovesti ni iskazi svjedoka Sose i Udovičića. Osim toga, Apelaciono vijeće je imalo u vidu za sud uvjerljiva i vjerodostojna svjedočenja svjedoka čije je iskaze prihvatilo u odnosu na činjenične navode pot tačkom 1. izreke optužnice/presude, temeljem čega je zaključilo da je odbrana alibijem bila neuspješna.

93. U odnosu na posljedice koje je oštećeni zadobio prilikom predmetnog zlostavljanja od strane optuženog Mikulića i drugih pripadnika vojne policije HVO-a, iz iskaza svjedoka oštećenog, kao i saglasnih iskaza svjedoka Đuherića, Tabakovića, Dedića i Sakoča, Sud je utvrdio da je tom prilikom oštećeni zadobio brojne snažne udarce kundakom od puške, pištoljem, rukama i nogama po raznim dijelovima tijela, kao i u predjelu glave, usljed čega je pao na koljena, tekla mu krv iz usta, nosa i glave, a zadobio je i posjekotinu u predjelu prsa.

94. Sam oštećeni je izjavio da od ovih povreda sedam dana se nije mogao kretati niti izlaziti iz hangara, a da je usljed velike temperature koju je dobio i nedostatka vode za to vrijeme pio svoju mokraću. Svjedok Đuherić je potvrdio da je oštećeni Grebović zadobio brojne povrede, da je bio prebijen "za nevjerovati", da je par dana ječao i ležao tako da su mu donosili hranu u hangar. Isti svjedok navodi da su Greboviću oči bile zatvorene a da mu je krv curila iz nosa i lica. Svjedok Dedić opisuje povrede Grebovića na način da je isti bio sav krvav i modar, da je krvario iz nosa i imao razbijene arkade, a svjedok Hamzo Tabaković ističe da je Grebović bio krvav po glavi i po prsima, da je imao razbijene arkade, te modrice po leđima, slabinama i ostalim djelovima tijela. I svjedok Sakoč Almir tvrdi da je u logoru vidio povrede koje je zadobio oštećeni Grebović.

95. Imajući u vidu ovakve brojne povrede koje je oštećeni zadobio, a koje saglasnoo ističu navedeni svjedoci kao i činjenicu da je od posljedica ovog zlostavljanja bio modar

po raznim djelovima tijela, da mu je krv curila iz nosa usta i glave (povrijeđene arkade), te da po iskazu i oštećenog, kao i svjedoka Đuherića, zbog posljedica premlaćivanja nije mogao danima da se podigne i ode jesti, sud smatra da je isti usljed premlaćivanja i nasilnih radnji optuženog i drugih pripadnika vojne policije HVO-a trpio velike bolove. Oštećeni je izjavio da se svo vrijeme zlostavljanja plašio da padne, jer je smatrao da će mu glava biti još više izložena udarcima, a pucanje iz pištolja iznad glave takođe je imalo za svrhu zastrašivanje oštećenog, što je svjedok Đuherić opisao da je bilo stresno, što zajedno sa utvrđenom činjenicom da se optuženi Mikulić u jednom momentu sageo i da pije krv oštećenom, te rekao "napio sam se balijske krvi", jasno ukazuje da je oštećeni istom prilikom pored fizičkih trpio i duševne bolove kao i strah. Ovim radnjama optuženi Mikulić je postupao suprotno odredbama čl. 3. stav 1. tačka a) i c) Ženevske konvencije, s obzirom da je oštećenom Greboviću nanio povrede tjelesnog integriteta, kao i povrede ličnog dostojanstva, odnosno, prema njemu uvredljivo i ponižavajuće postupao.

96. Kada se pomno kritički i svestrano analiziraju i ocjenjuju svi izvedeni dokazi, kako pojedinačno i u njihovoj međusobnoj ukupnosti i povezanosti, onda se dolazi do zaključka da izloženi dokazi po svom broju i kvalitetu čine takav krug iz kojeg bez dvojbe proizilaze utvrđenim pravno odlučne činjenice opisane pod tačkom 1. izreke ove presude.

D. PRIMJENLJIVI ZAKON

97. Apelaciono vijeće je utvrdilo da se u konkretnom slučaju ima primijeniti zakon koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja krivičnog djela, tj. Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ) koji je Uredbom sa zakonskom snagom („Sl. List R BiH“, broj 2 od 11.04.1992. godine) preuzet kao Zakon Republike Bosne i Hercegovine, a kako je to i odbrana potencirala. Naime, pored toga što je navedeni zakon bio na snazi u vrijeme počinjenja djela, radi se o zakonu koji je blaži po učinioca, a s obzirom na zakonom propisani minimum i maksimum kazne.

98. Naime, Ustavni sud BiH, je svojom odlukom broj Ap-1705/10 od 05.11.2013. godine u predmetu *Zrinka Pinčića*, kao i Odlukom o dopustivosti i meritumu, broj AP 325/08 od 27. septembra 2013. godine u predmetu *Maktouf i Damjanović*, utvrdio da je u konkretnom slučaju, suprotno ranijem stavu pretresnog i žalbenog vijeća, po optužene blaži zakon KZ SFRJ, iz razloga što isti predviđa niži posebni zakonski minimum kazne za predmetno krivično djelo. Osim toga, kako u situaciji kada smrtnu kaznu shodno odredbama Ustava BiH, te Protokola 6. i 13. uz EKLJP, optuženima nije bilo moguće ni izreći, i kako su zbog toga i ukinute drugostepene presude, Sud BiH je obavezan da u skladu sa garancijama člana 7. stav 1. EKLJP donese novu presudu u tim predmetima. Stoga je ovo vijeće, u konkretnom predmetu, ponovo razmotrilo pitanje pravilne primjene materijalnog zakona, te zaključilo slijedeće.

99. Jedno od osnovnih načela krivičnog prava, načelo zakonitosti, propisano je u članu 3. KZ BiH, koji glasi:

“(1) Krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju se samo zakonom.

(2): Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.”

Nadalje, odredbom člana 4. stav 1. propisano je:

“(1) Na učinitelja krivičnog djela primjenjuje se zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela.

(2) Ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmijeni zakon, primijenit će se zakon koji je blaži za učinitelja.

Izuzetak od primjene navedenih zakonskih odredaba, propisan je u članu 4a), gdje se navodi

“Članovi 3. i 4. ovog zakona ne sprečavaju suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činjene ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu s općim načelima međunarodnog prava.”

100. Polazeći od navedenih zakonskih odredaba, proizilazi da se u pravilu, na učinioca krivičnog djela, primjenjuje zakon koji je važio u vrijeme njegovog izvršenja (*tempus regit actum*).

101. Citirana odredba člana 4. stav 2. KZ BiH, daje mogućnost da se od ovog, osnovnog pravila krivičnog prava odstupi samo kada je to u interesu optuženog, dakle kada se utvrdi da je krivični zakon koji je stupio na snagu nakon izvršenja krivičnog djela, blaži za optuženog. Pitanje ocjene koji je zakon blaži, je pitanje koje se mora riješiti u svakom konkretnom predmetu i za čije pravilno rješavanje je nužno analizirati više kriterija u postupku upoređivanja starog i novog zakona i njihove primjene *in concreto*, dakle primjene na konkretan slučaj. Naime, izuzev u situaciji kada novi zakon ne propisuje kao krivično djelo nešto što je raniji propisivao, pa je s tog aspekta jasno da je novi zakon blaži, u svim drugim situacijama kada, kao kod konkretnog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, imamo isto krivično djelo, sa praktično istim bitnim obilježjima, inkriminisano po oba zakona, nužno je analizirati sve okolnosti koje mogu biti od značaja u procjeni i donošenju zaključka o tome primjena kojeg zakona u odnosu na optuženog je, u konkretnom predmetu, povoljnija.

102. Te okolnosti se prvenstveno odnose na odredbe o kaznama, njihovom odmjeravanju, odnosno ublažavanju (koji je zakon u tom smislu povoljniji), mjerama upozorenja, eventualnim sporednim kaznama, novim mjerama koje se primjenjuju kao zamjena za strožije kazne (npr. rad za opšte dobro na slobodi), mjerama bezbjednosti, pravnim posljedicama osude, da li novi zakon predviđa osnov za isključenje protivpravnosti, krivične odgovornosti ili kažnjivosti, itd.

103. Imajući u vidu da radnje optuženog Mikulića, kako je to prethodno već istaknuto, predstavljaju krivično djelo i po ranijem i po₂₉ novom zakonu, da bi se utvrdilo koji je

zakon blaži za učinitelja neophodno je izvršiti upoređivanje zapriječenih kazni iz zakona koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela, sa zakonom koji je sada na snazi.

104. Za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. KZ BiH, propisana je kazna zatvora od najmanje 10 (deset) godina ili kazna dugotrajnog zatvora. S druge strane, za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. preuzetog KZ SFRJ, propisana je kazna zatvora od najmanje 5 (pet) godina ili smrtna kazna.

105. Smrtna kazna, kao alternativno postavljena krivičnopravna sankcija, bila je zapriječena po ranijem zakonu za najteže oblike navedenih teških krivičnih djela. Krivično djelo za koje je optuženi Dražen Mikulić oglašen krivim, nesumnjivo spada u grupu teških krivičnih djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, ali s obzirom na činjenicu da predmetno krivično djelo nije rezultiralo smrtnom posljedicom, to je očigledno da se u konkretnom slučaju ne radi o „najtežem obliku“ takvog teškog krivičnog djela. Takav stav odgovara stavu ESLJP u predmetu *Maktoui/Darjanović* para 69., gdje je konstatovano:

“Sud ističe da je samo za najteže oblike ratnih zločina bila zapriječena smrtna kazna prema Zakonu iz 1976. [...] Kako nijedan od apelanata nije oglašen krivim za gubitak života, zločini za koje su oni osuđeni, očigledno nisu spadali u tu kategoriju.”

113. Dakle, a imajući u vidu da se Vijeće prilikom odmjeravanja krivičnopravne sankcije optuženom Mikuliću kretalo prema posebnom minimumu predviđenom za predmetno krivično djelo, to je utvrdilo da je Krivični zakon koji je važio u vrijeme izvršenja djela u konkretnom preuzeti KZ SFRJ blaži za počinioca.

114. Kod primjene KZ SFRJ, Vijeće je imalo u vidu zakonsku formulaciju krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. tog Zakona, a koja propisuje:

„Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi da se izvrši napad na civilno stanovništvo, naselje, pojedina civilna lica ili lica onesposobljena za borbu, koji je imao za posljedicu smrt, tešku tjelesnu povredu ili teško narušavanje zdravlja ljudi; napad bez izbora cilja kojim se pogađa civilno stanovništvo; da se prema civilnom stanovništvu vrše ubistva, mučenja, **nečovječna postupanja**, [...], nanošenja velikih patnji ili povreda tjelesnog integriteta ili zdravlja; [...], pljačkanje imovine stanovništva, [...], ili ko izvrši neko od navedenih djela,

kaznit će se zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.“

115. Apelaciono vijeće je utvrdilo da su se radnjama optuženog ispunili elementi inkriminacije nečovječnog postupanja. Naime, KZ SFRJ ne definira „nečovječno postupanje“ iz citiranog člana. Međutim, praksa MKSJ nudi mnogobrojne primjere tih

konkretnih krivičnih djela i to: sakaćenje ili nanošenje teških tjelesnih povreda¹⁶; **premlaćivanje i druge nasilne radnje**¹⁷; nanošenje teških ili ozbiljnih povreda¹⁸; **teške povrede tjelesnog ili duševnog integriteta**¹⁹; **ozbiljan napad na ljudsko dostojanstvo**²⁰; prisilni rad koji je izazvao tešku duševnu ili tjelesnu patnju ili povredu, ili je radnja predstavljala ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo²¹; deportacija i prisilno premještanje grupa civila²²; prisiljavanje na prostituciju²³ i nestajanje ljudi pod prisilom²⁴.

116. Prvostepeno vijeće Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju u predmetu *Delalić i dr.* ponudilo je, takođe, prihvatljivu definiciju pojma „nečovječno postupanje“, u kojoj se kaže: „... namjerna radnja ili propust, tj. radnja koja nanosi tešku duševnu ili tjelesnu patnju ili povredu ili predstavlja ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo“, što dakle, podrazumijeva slijedeća bitna obilježja ovog krivičnog djela:

- da su ta radnja ili propust prouzročili tešku duševnu ili tjelesnu patnju ili ozljedu, odnosno da predstavljaju težak napad na ljudsko dostojanstvo;
- da su radnju ili propust namjerno izvršili optuženi ili lice odnosno lica za čije radnje i propuste optuženi snosi krivičnu odgovornost.

117. Kako bi se procijenila težina nekog djela, nužno je razmotriti sve činjenične okolnosti. Neke od tih okolnosti mogu na primjer biti: karakter radnje ili propusta, kontekst u kojem su se oni dogodili, lične prilike žrtve uključujući starost, pol i zdravstveno stanje, kao i fizičke, psihičke i moralne posljedice tog čina za žrtvu. Činjenica da djelo ima dugoročne posljedice može da bude od važnosti prilikom utvrđivanja težine djela²⁵.

118. Apelaciono vijeće zaključuje da su radnjama optuženog koji je imao dominirajući položaj i moć u odnosu na žrtvu-oštećenog Grebović Envera, nanesene teške patnje, kako fizičke tako i psihičke, te da iste ispunjavaju standard zahtijevan definicijom predmetnog djela. Nesumnjivo je da je žrtva bila u stanju očaja, potčinjenosti, beznađa, straha za vlastiti život, koji su svakako izvan uobičajenih ljudskih iskustava. U odnosu na posljedice koje je oštećeni zadobio prilikom predmetnog zlostavljanja od strane optuženog Mikulića i drugih pripadnika vojne policije HVO-a, a kako je to već nesumnjivo utvrđeno oštećeni je zadobio brojne snažne udarce kundakom od puške, pištoljem, rukama i nogama po raznim dijelovima tijela, kao i u predjelu glave, usljed čega je pao na koljena, tekla mu krv iz usta,

¹⁶ Vidjeti predmet *Kvočka i dr.*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, broj IT-98-30/1, paragraf 208.

¹⁷ Ibid, paragraf 208.

¹⁸ Vidjeti predmet *Kordić i Čerkez*, presuda Žalbenog vijeća MKSJ, broj IT-95-14/2, paragraf 117.

¹⁹ Vidjeti predmet *Blaškić*, presuda žalbenog vijeća MKSJ, broj IT-95-14/paragraf 239. predmet *Krstić*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, broj IT-98-33 paragraf 523.

²⁰ Vidjeti predmet *Vasićević*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 239-240.

²¹ Vidjeti predmet *Naletilić i Martinović*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragrafi 271, 289, 303.

²² Vidjeti predmet *Kupreškić i dr.*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 566.

²³ Ibid, paragraf 566.

²⁴ Ibid, paragraf 566.

²⁵ Vidjeti predmet *Vasićević*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 235. Zatim vidjeti predmet *Blaškić*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 243.

nosa i glave, a zadobio je i posjekotinu u predjelu prsa. Sam oštećeni je izjavio da od ovih povreda sedam dana se nije mogao kretati niti izlaziti iz hangara, a da je usljed velike temperature koju je dobio i nedostatka vode za to vrijeme pio svoju mokraću.

119. Sve navedeno po stavu ovog Vijeća predstavlja protivpravan čin od strane nekoga ko može odlučivati o sudbinama zatočenih lica, pa tako i ovog oštećenog. Dakle kod procjene težine konkretne patnje bilo je potrebno uzeti u obzir težinu premlaćivanja, nehumane uslove u kojima je držan zatvorenik, bez odgovarajuće sanacije povreda, te konstatni strah, traumatično stanje i neizvjesnost za vlastiti život u momentu premlaćivanja.

120. *Mens rea (subjektivni element)* za nečovječna djela iz ovog člana zadovoljen je kada je počinitelj u trenutku činenja ili nečinjenja imao namjeru da nanese tešku tjelesnu ili duševnu patnju ili da izvrši težak napad na ljudsko dostojanstvo žrtve, ili ako je znao da će to njegovo činenje ili nečinjenje vjerovatno prouzrokovati tešku tjelesnu ili duševnu patnju ili teški napad na ljudsko dostojanstvo i ponio se sa bezobzirnom nepažnjom prema tome²⁶, što je u konkretnom ispunjeno.

121. U pogledu oblika učešća optuženog istom je po ovoj tački optužnice na teret stavljena individualna krivična odgovornost iz člana 180. stav 1. KZ BiH i da je postupao kao saizvršilac. Individualna krivična odgovornost kao takva nije bila propisana Zakonom u vrijeme izvršenja krivičnog djela, te nije bilo mjesta za primjenu ovog instituta. S tim u vezi, Vijeće je utvrdilo da je optuženi Mikulić postupao sa direktnim umišljajem, bio svjestan posljedica preduzetih radnji i htio njihovo nastupanje, u čemu je postupao zajedno sa neidentifikovanim vojnim policajcima HVO-a, a kako to zahtijeva odredba člana 22. KZ SFRJ, koja propisuje: „*Ako više lica, učestvovanjem u radnji izvršer,ja ili na drugi način, zajednički učine krivično cjelo, svako od njih kazniće se kaznom propisanom za to cjelo.*“

122. Dakle, iz utvrđenog činjeničnog stanja, ovo Vijeće izvodi nesumnjiv zaključak da je optuženi Mikulić u izvršenju predmetnih inkriminacija postupao kao saizvršilac, odnosno nečovječno postupao prema civilnom licu, te na taj način počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ.

E. ODLUKA O KRIVIČNO-PRAVNOJ SANKCIJI

123. Imajući u vidu da je Vijeće u konkretnom slučaju našlo opravdanom primjenu pruzetog KZ SFRJ, isti je valjalo primjeniti i kod odlučivanja o krivičnopravnoj sankciji, odnosno kretati se u rasponu kazni koje su propisane odredbama člana 142. KZ SFRJ za krivično djelo za koje je optuženi oglašen krivim, a u skladu sa odredbama kojima su propisana opšta pravila o odmjeravanju kazne (član 41. KZ SFRJ).

²⁶ Ibid, paragraf 132.

124. Apelaciono vijeće je u smislu odredbe člana 41. stav 1. KZ SFRJ prvo utvrdilo granice kazne propisane za predmetno krivično djelo, odnosno posebni minimum i maksimum. Naime, u situaciji kada je po stavu Ustavnog suda smrtna kazna eliminisana i zamijenjena alternativnom kaznom zatvora, za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ zapriječena je kazna u trajanju od najmanje 5 godina zatvora ili kazna zatvora od 20 godina, kao posebni maksimum. Pri tome, a kako to proizilazi iz citirane odredbe člana 38. KZ SFRJ ne postoji mogućnost odmjeravati krivičnopravnu sankciju u rasponu od 15 do 20 godina zatvora.

125. Odlučujući o visini kazne Vijeće je na strani optuženog Mikulića cijenilo sve okolnosti koje utiču na istu, a naročito stepen krivične odgovornosti (djelo učinjeno sa umišljajem), jačinu ugrožavanja i povrede zaštićenog dobra, kao i okolnosti pod kojima je djelo počinjeno. Tako je od olakšavajućih okolnosti na strani optuženog Vijeće cijenilo njegov raniji život, neosuđivanost, te njegove lične i porodične prilike, da je oženjen i otac troje malodobne djece, da je imao dobro držanje i vladanje pred sudom tokom cijelog glavnog pretresa, kao i da je u vrijeme izvršenja predmetnog djela bio veoma mlada osoba. Pri tome sud na strani optuženog nije našao otežavajuće okolnosti.

126. Imajući u vidu sve olakšavajuće okolnosti koje se stiču na strani optuženog, a koje u svojoj ukupnosti po mišljenju Apelacionog vijeća predstavljaju osobito olakšavajuće okolnosti, a u nedostatku otežavajućih okolnosti, isto je uz primjenu člana 42. KZ SFRJ²⁷ i člana 43. istog Zakona (Granice ublažavanja kazne), optuženom ublažilo kaznu ispod zakonskog minimuma, te ga osudilo na kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i 6 (šest) mjeseci, koja kazna je po mišljenju suda adekvatna težini počinjenog djela kao i posljedicama koje su nastupile, smatrajući da će se i sa ublaženom kaznom zatvora postići svrha kažnjavanja kako u generalnom tako i u individualnom smislu.

127. Na osnovu člana 50. stav 1. KZ SFRJ optuženom će se u kaznu zatvora uračunati i vrijeme provedeno u pritvoru u trajanju od 14.09.2012. godine do 16.07.2013. godine.

F. ODLUKA O TROŠKOVIMA I IMOVINSKO-PRAVNOM ZAHTJEVU

128. Na osnovu člana 188. stav 1. ZKP BiH u vezi sa članom 186. stav 2. stog zakona, optuženi se u odnosu na osuđujući dio presude obavezuje naknaditi troškove krivičnog postupka i paušal u iznosu koji će sud utvrditi posebnim rješenjem, dok u odnosu na oslobađajući dio presude, troškovi krivičnog postupka na osnovu odredbe člana 189. stav 1. ZKP BiH padaju na teret budžetskih sredstava.

²⁷ Odredbom člana 42. KZ SFRJ propisano je :

“Sud može učiniocu odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili primjeniti blažu vrstu kazne: (1)... (2) kad utvrdi da postoje osobito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

129. Primjenom odredbi člana 198. stav 2. ZKP-a BiH, oštećeni Grebović Enver je radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva upućen na parnični postupak, budući da podaci krivičnog postupka ne pružaju pouzdan osnov ni za potpuno ni za djelimično presuđenje.

III. OSLOBAĐAJUĆI DIO IZREKE PRESUDE

A. TAČKA 2 – ZLOSTAVLJANJE ZATVORENIKA “NA ŽICI”

130. Tužilaštvo je po ovoj tački optužnice teretilo optuženog Dražena Mikulića da je u periodu od kraja jula do kraja avgusta 1993. godine, u zatvoru pod nazivom logor Dretelj, naredio trojici neidentifikovanih zatvorenika iz samice-tamice da izađu i da se uhvate za žicu, a zatvorenima-redarima da ih tuku, što su ovi i učinili i udarali ih nogama i palijama u predjelu tijela, usljed čega su izvedeni zatvorenici iz samice trpili velike bolove.

131. Na okolnosti predmetnog događaja svjedočio je svjedok Đuherić Mirhet koji navodi da je jedne prilike Dražen izveo trojicu zatvorenika i tri redara, među kojima i njega, te je trojicu zatvorenika stavio između dva stuba, na žicu i rekao zatvorenima da ih tuku što su dvojica redara i učinila, dok on nije mogao. Decidno navodi kako im je upravo Dražen naredio da tuku zatvorenike, i to riječima koje neće zaboraviti : “...*eto sad ih b'jte, zbog njih ne vidite ženu i dicu...*”. Optuženi Mikulić je fizički zlostavljao zatvorenike na način što je trojici zatvorenika iz samice naredio da se uhvate za žicu razapetu između dva stuba, a zatim je rekao njemu poznatim redarima, čija je imena naveo, da ih tuku, te su ova dvojica redara to i uradila a on je stajao pored i nije ih tukao. Nakon dva dana ponovo je sreo Mikulića u krugu logora kada mu je Mikulić dao kutiju cigareta i rekao da mu je “otvorio oči”, te ga više nije vidio da tuče zatvorenike, da bi ubrzo i napustio logor te ga više nije viđao u Dretelju.²⁸

132. Svjedok Đuherić je izjavio da se kritični događaj desio sredinom dana, stim što se nije mogao sjetiti datuma, pošto izjavljuje da nema nekakav vremenski orijentir, i jedino misli da se mogao dogoditi posle njegovog rada na cisterni u avgustu 93.god.

133. Kako je već navedeno ranije u presudi svjedok Đuherić je imao drugačiji status u logoru u odnosu na ostale zatvorenike jer je bio “redar” te je kao takav imao priliku razgovarati sa vojnim policajcima pa tako i sa optuženim Mikulić Draženom, čije mu je prezime ostalo u sjećanju jer ga veže za poznatog komunistu koji se prezivao Mikulić. Svjedok Đuherić je izjavio da je svima bilo stalo da budu u dobrim odnosima sa optuženim, da je imao priliku da razgovara sa policajcima HVO-a i da je od njih saznao za dosta imena vojnih policajaca u logoru Dretelj, pa je nabrojao neka imena poput Nikolić Ivica, Mlikote, Jukića. U odnosu na kritični događaj iz ove tačke izreke presude, svjedok je bio isključiv da je vojni policajac koji je naredio njemu i drugoj dvojici redara da tuku zatvorenike upravo Mikulić Dražen, a tom je prilikom sa njim i pričao.

²⁸ Zapisnik o saslušanju svjedoka broj: 17-1273-94/06 od 11.05.2006.godine

134. Prema iskazu svjedoka Đuherića vojni policajac koji je naredio ovo zlostavljanje pri tome je koristio ikavicu, na način da je rekao redarima “*eto sad ih b.jte zbog njih ne vidite ženu i dicu...*”. Iako je u toku glavnog pretresa prilikom davanja iskaza u svojstvu svjedoka optuženi je pored ijekavice koristio i ikavicu, pa je između ostalog u jednom odgovoru naveo “*na tom mistu zona odgovornosti je širi pcjam*”, isto nije samo po sebi bilo dovoljno da dovede do zaključka suda da je svjedok Đuherić, zajedno sa dvojicom redara, upravo od optuženog Mikulića dobio naredbu da tuče zatvorenike iz samice

135. O samom načinu zlostavljanja svjedočio je i doktor Kovačević Mehmed. On navodi da je nakon petnaest dana boravka u hangaru prebačen u samicu gdje su uslovi bili puno gori u odnosu na hangar. Nekada bi, prilikom prebijanja zatvorenika za vrijeme ručka, jedan od policajaca uzimao kamen i gađali su zatvorenike, a onaj zatvorenik koga pogodi kamen morao bi izaći “na žicu” koja je bila stavljena između dva koca, i kroz koju je puštana struja, a cilj je bio da se vidi ko će izdržati na nogama. Navodi da su vojni policajci jedne prilike izveli i njega pred samicu “na žicu” i Senadu Bešiću koji je bio retardiran dali gumeno crijevo i naredili mu da ga tuče tim crijevom dok se ne umori. Ta izvođenja su se uvijek dešavala u grupi od nekoliko vojnih policajaca, koji su trenirali karate udarce na zatvorenicima i tukli ih predmetima poput gumenog crijeva, koca od oraha ili jasena. I svjedok Dizdar Mustafa saglasno navodi da su zatvorenici gađani kamenjem i da je na taj način vršen odabir zatvorenika iz samice koji su zlostavljani i maltretirani.

136. Apelaciono vijeće je slijedom provednih dokaza nesumnjivo utvrdilo da je u logoru Dretelj bilo više objekata u kojima su bili zatvorenici i to nekoliko hangara, zatim u tunelima, a jedan objekat svjedoci su nazivali samica ili tamnica, što u konačnici ni odbrana nije osporavala. Mada se broj zatvorenih ljudi u ovom objektu po iskazima saslušanih svjedoka koji su bili zatvoreni u samici, kretao između četrdeset i šezdeset, objekat je nazivan samica zbog činjenice da se nalazio iznad hangara i da nije imao prozore. Takođe i iz materijalnog dokaza koji je uložen u spis se vidi da se pomenuti objekat naziva samica.²⁹

137. Nesporno je za ovo Vijeće da su se zlostavljanja “na žici” dešavala i da je “žica” bila simbol stradanja zatvorenika u Dretelju, gdje su im nanošene povrede tjelesnog integriteta kao i ličnog dostojanstva, međutim, isto nije moglo isključujući svaku razumnu sumnju utvrditi da je upravo optuženi Mikulić odgovoran za radnje opisane u predmetnoj tački optužnice.

138. Naime, Apelaciono vijeće zaključuje da je odbrana optuženog u završnoj riječi s razlogom istakla da optužnica u odnosu na događaj – stradanje na žici, opisan pod tačkom 2. izreke, ne sadrži sve potrebne navode ni o identitetu trojice navodno premlaćenih ljudi kao oštećenih. Tako, svjedok Đuherić nije znao imena zatvorenika koji su konkretne prilike izvedeni na žicu i tučeni, a ovaj događaj niko i ne spominje od saslušanih svjedoka koji su bili u samici, (izuzev svjedoka Đuherića) mada su događaj morali vidjeti. Istina, dva svjedoka govore o stradanju na žici – dr. Mehmed Kovačević i Semir Balavac, ali ne

²⁹ T-33 Spisak zatvorenika – Čapljinina, interna upotreba;

navode kojom prilikom i koji su tačno zatvorenici fizički zlostavljani, niti taj događaj dovode u vezu sa optuženim Mikulićem.

139. U pogledu preciznosti samog činjeničnog opisa predmetne inkriminacije neophodno je ukazati na član 227. ZKP BiH, koji propisuje sadržaj optužnice na način što je u stavu 1. tačka c) određeno da ista sadrži: „[o]pis djela iz kog proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela, vrijeme i mjesto učinjenja krivičnog djela, predmet na kome je i sredstvo kojim je izvršeno krivično djelo, kao i ostale okolnosti potrebne da se krivično djelo što preciznije odredi“.

140. Polazeći od ovako postavljene odredbe, Vijeće nalazi da ovakvom konceptu optuženja nedostaju jasne, konzistentne i detaljne informacije o činjeničnoj osnovi protiv optuženog. Tako npr. Tužilaštvo događaj na žici smješta u period „od kraja jula do kraja avgusta 1993.“, dakle, dosta neprecizno obzirom da svjedok Dizdar tvrdi, a što pravilno uočava branilac optuženog u završnoj riječi, da poslije 04.08.1993. godine nije bilo više izvođenja na žicu. Prema iskazima svjedoka to su bile opetovane radnje, dok tužilaštvo optuženog tereti za jednokratni čin, pri čemu se stiče dojam da su sva izvođenja podvedena pod jedan događaj. Kod takvog stanja stvari, tako optužbom predstavljena temporalna činjenica se u sumnji treba tumačiti *in favorem* po optuženog.

141. Što se tiče pozivanja Tužilaštva na svjedočenje Đuherića, po mišljenju ovoga Vijeća, isto se u iskazanom dijelu ne može prihvatiti kao vjerodostojno, ne samo iz razloga tužilačkog dokaznog deficita kojim bi svjedočenje Đuherića našlo svoju potkrepu u drugim svjedočkim iskazima (kojih nije ni bilo), već i iz razloga ozbiljne sumnje u kredibilitnost ovog dijela njegovog svjedočenja. Ako je Apelaciono vijeće prihvatilo svjedočenje Đuherića u odnosu na događaj opisan pod tačkom 1. izreke ove presude, to nije moglo učiniti isključujući svaku razumnu sumnju u odnosu na „događaj na žici“. Đuherić Mirhet u odnosu na ovaj događaj iskazuje da je Mikulić naredio trojici zatvorenika iz samice da se uhavte za žicu razapetu između dva stuba, a zatim rekao dvojici redara da ih tuku što su ovi učinili dok je svjedok (Đuherić) stajao pored i nije ih tukao.

142. Očito da Đuherić sebe distancira od situacije kojom su navodno udarana nepoznata lica iz samice od strane dva redara, a da se Đuherić (takođe redar) zadovoljava s tim da stoji po strani jer to nije mogao činiti, na mjesto čega šalje samo moralnu poruku optuženom Mikuliću uslijed čega mu je Mikulić čak bio i zahvalan. Naime, slijedom iskaza Đuherića nakon dva dana po događaju Mikulić ga je sreo u krugu logora i rekao - da mu je otvorio oči. Svjedok Đuherić je kao redar imao povlašten status u logoru u odnosu na druge zatvorenike, ali nije logično da se uzdrži od izvršenja naredbe koju je optuženi navodno uputio dvojici Đuherićevih kolega a da se pri tome sam Đuherić izuzme, niti za takav privilegovani status daje bilo kakvo logičko objašnjenje. To, pogotovo, imajući u vidu njegov iskaz kojim opisuje ponašanje optuženog za kojeg navodi da je bilo „najizraženiji“ u maltretiranju zatvorenika tokom njegovog boravka u logoru.

143. Osim toga, cijeneći Đuherićev iskaz i sa psihološke strane, Apelaciono vijeće je cijeno činjenicu da je svjedok ovaj događaj predstavio na način što je rekao: „...uglavnom znam da sam rek'o ja ne mogu, jer kako bi rek'o bilo da onda imam priliku da b'jem vas, u

tom smislu nešto. I nije me stvarno ni, ni dir'o, ni, pustio me onda, ali bilo mi je ružno vicjeti, ružno je bilo doživjeti ono, da te najjera neko da moraš biti svcje jude, da bar da proba da te najjera ili tako nešto. Ono je, ono je, teško se onog sjetiti...“ .

144. U stvari, ukoliko se uzme u obzir da svjedok nije vremenski determinisao kritični događaj, da se nije mogao sjetiti imena zatvorenika koji su date prilike zlostavljani, kao i da je lično bio „akter“ događaja, istina po vlastitom svjedočenju odbio naredbu optuženog, to bez valjane potkrepe drugih dokaza dovodi do jedinog zaključka da se krivica optuženog kako je to predstavljeno optužbom ne može utvrditi isključujući svaku razumnu sumnju. Šta više, u odnosu na optuženog Mikulića ovaj svjedok je, po mišljenju ovog Vijeća, ispoljio svojevrsnu autoprojekciju, jer upućujući moralnu poruku kojom je „otvorio oči“ optuženom, kako kaže njegov branilac, svojim iskazom je pokušao oprati „svoju nečistu savjest“ prema zatočenim sunarodnicima.

145. Nakon svestranog sagledavanja tužilačkog dokaznog portfolija, Apelaciono vijeće je našlo da postoji sumnja u pogledu krivice optuženog Mikulića u odnosu na događaj opisan pod tačkom 2. izreke izmijenjene optužnice, zaključujući da isto nije dokazalo da je upravo optuženi naredio neutvrđenog dana, neimenovanim zatvorenicima-redarima da tuku neidentifikovane zatvorenike „na žici“, te ga je uz primjenu principa *in dubio pro reo* i odredbe člana 284. tačka c) ZKP BiH valjalo osloboditi krivice.

ZAPISNIČAR:
Pravni savjetnik

Medina Džerahović

PREDSJEDNIK VIJEĆA
S U D I J A

Dragomir Vukoje

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.

IV. ANEKS (POPIS MATERIJALNIH DOKAZA)

1. Dokazi tužilaštva

Broj	Naziv	Datum uvođenja
T-1	Zapisnik o saslušanju svjedoka Dedić Almira, broj 17-12/3-105/06 od 18.05.2006. godine (saslušanje od strane sužbenika SIPA-e, Regionalni ured Mostar)	08.11.2011.
T-2	Zapisnik o saslušanju svjedoka Dedić Almira, broj KR-Rz-21/05 od 08.07.2010. godine (saslušanje os strane Tužilaštva BiH)	08.11.2011.
T-3	Zapisnik o saslušanju svjedoka Tabaković Hamze, broj 17-12/03-95/06 od 11.05.2006. godine (saslušanje od strane sužbenika SIPA-e, Regionalni ured Mostar)	08.11.2011.
T-4	Zapisnik o saslušanju svjedoka Tabaković Hamze, broj KT-Rz-21/05 od 12.07.2010. godine (saslušanje os strane Tužilaštva BiH) S- prilog uz dokaz broj T-4- skica hangara koju je sačinio svjedok Tabaković Hamzo na ročištu dana 08.11.2011. godine	08.11.2011.
T-4 a	Izvod iz evidencije fotografija CIPS-a	08.11.2011.
T-5	Zapinsik o sasušanju svjedoka Balavac Semira broj KT-RZ-21/05 od 08.07.2010. godine	29.11.2011.
T-6	Zapisnik o sasušanju svjeodoka Balavac Semira broj 17-12/3-9306 od 11.05.2006. godine	29.11.2011.
T-7	Zapisnik o sasušanju svjeodoka Sakoč Admira broj KT-RZ-21/05 od 12.07.2010. godine	29.11.2011.
T-8	Zapisnik o saslušanju svjedoka broj 17-12/3-98/06 od 12.05.2006. godine	29.11.2011.
T-9	Zapsnik o saslušanju svjedoka Đuherić Mirheta broj: 17-12/3-94/06 od 11.05.2006. godine	07.12.2011.
T-10	Zapisnik o saslušanju svjedoka Đuherić Mirheta broj: KT-RZ-21/05. od 05.07.2010. godine	07.12.2011.
T-11	Zapisnik o saslušanju svjedoka broj: 17-12/3-97/06 od 11.05.2006. godine	07.12.2006.
T-12	Zapisnik o saslušanju svjedoka Kovačević Mehmeda broj: KT-RZ-21/05 od 09.07.2010. godine	13.12.2011.
T-13	Zapisnik o saslušanju svjedoka Kovačević Mehmeda broj: 17.12/3-92/06 od 11.05.2006. godine	13.12.2011.
T-14	Zapisnik o saslušanju svjedoka Dizdar Mustafe broj: 17-12/3-110/06 od 26.05.2006. godine	13.12.2011.
T-15	Zapisnik o saslušanju svjedoka Žuštra Azema broj: 17-12/3-129/06 od 08.06.2006. godine	23.12.2011.
T-16	Zapisnik o saslušanju svjedoka Pejak Mirsada broj 17-13/3-1-139/06, od 12.06.2006. godine	19.01.2012.
T-17	Zapisnik o saslušanju svjedoka Djulić Elvira broj T20 0 KTRZ 0000127 08, od 09.11.2010. godine	19.01.2012.

T-18	Zapisnik o saslušanju svjedoka SH-1 od 06.07.2010. godine	26.01.2012.
T-18 A	Zapisnik o saslušanju svjedoka SH-1 od 10.05.2006. godine	26.01.2012.
T-19	Zapisnik o saslušanju svjedoka Isaković Ahmeta od 11.10.2010. godine	26.01.2012.
T-20	Zapisnik o saslušanju svjedoka Repak Musafe od 10.08.2010. godine	26.01.2012.
T-21	Nalaz i mišljenje vještaka Žujo dr Hamze, broj KT-RZ-21/05 od 25.03.2011. godine	02.02.2012.
T-21 A	Medicinska dokumentacija za optuženog Mikulić Dražena	02.02.2012.
T-22	Zapisnik o saslušanju svjedoka S-3, od 07.07.2010. godine	02.02.2012.
T-22 A	Zapisnik o saslušanju svjedoka S-3, od 08.05.2006. godine	02.02.2012.
T-23	Zapisnik o saslušanju svjedoka S-2, od 13.10.2010. godine	02.02.2012.
T-24	Odluka o proglašenju ratnog stanja, Službeni list broj 7, 20.06.1992. godine	16.02.2012.
T-25	Jedinični karton na ime Mikulić Dražen	16.02.2012.
T-26	Obrazac VOB-2 na ime Mikulić Dražen	16.02.2012.
T-27	Obrazac VOB-1 u kojem se pod rednim brojem 33. nalazi optuženi Mikulić Dražen	16.02.2012.
T-28	Spisak pripadnika III satnije III bojne vojne policije Čapljina koji su bili u Mostaru u periodu od 09.05. do 01.06.1993. godine	16.02.2012.
T-29	Peta bojna vojne policije HVO HZ HB	16.02.2012.
T-30	Osobni dohoci za mjesec juni 1994. Godine – Uprava VP Ljubuški	16.02.2012.
T-31	Izvod iz kaznene evidencije broj 02-2-4/3-50-70/06 od 28.04.2006. godine	16.02.2012.
T-32	Logori HVO u Hercegovini – Gabela, Čapljina	16.02.2012.
T-33	Spisak zatvorenika – Čapljina, interna upotreba	16.02.2012.
T-34	Spisak zatvorenika koji su uhapšeni na dan 01.07.1993. godine	16.02.2012.
T-35	Spisak naoružanja koje je evidentirano u magacinu brigade „Bregava“	16.02.2012.
T-36 A	Zapisnik o uvidjaju, Viši sud u Mostaru, broj Kri: 32/97, od 27.04.1998. godine	16.02.2012.
T-36 B	Izvod iz MKU na ime Repak Emir, broj 02-15-IV-558/1 od 17.08.2010. godine	16.02.2012.
T-36 C	Zapisnik o saslušanju svjedoka – vještaka od 20.08.1998. godine	16.02.2012.
T-37	Spisak osoba koje su puštene iz Gabele i prebačene u Jablanicu 19.10.1993. godine	16.02.2012.
T-38	Spisak zatvorenika koji su pušteni na slobodu i prebačeni u Mostar LB u periodu od 20-22.12.1993. godine	16.02.2012.
T-39	Popis troškova Tužilaštva BiH broj KT-RZ-21/05, od 16.08.2010. godine	16.02.2012.
T-40	Uvjerjenje PU Grude, broj 02-2-5/3-12-3/12 od 10.04.2012. godine	19.04.2012.
T-41	Dostava podataka, Dom zdravlja Čapljina, broj 04-37-263/12 od 11.04.2012. godine	19.04.2012.

T-42	Službena zabilješka Državne agencije za istrage i zaštitu broj T-16-12/3-1-04-2-SZ-122/12 od 11.04.2012. godine	19.04.2012.
T-43	Službena zabilješka Uprave VP, Odjel za suzbijanje kriminaliteta Čapljina, od 22.07.1993. godine	26.04.2012.
T-44	Dnevno izvješće Zapovjedništva III satnije III bojne VP Čapljina broj 02-4/3-06/4-12-210/93 od 03.07.1993. godine	26.04.2012.
T-45	Brojno stanje pritvorenih na dan 05.08.1993. godine, vojarna Dretelj	26.04.2012.
T-46	Dnevno izvješće Zapovjedništva III satnije III bojne VP Čapljina, broj 02-4/3-06/4-12-219/93 od 12.07.1993. godine	26.04.2012.
T-47	Dopis Državne agencije za istrage i zaštitu broj T-16-12/3-1-04-2-225-19/10 od 11.04.2012. godine	10.05.2012.

Dokazi tužilaštva izvedeni pred Apelacionim vijećem

A-T-1	Popis pripadnika III satnije bojne Vojne policije s područja općine Grude, Zapovjedništva III satnije III bojne Vojne policije Čapljina, broj 02-4/3-06/4-02-247/93 od 1.7.1993. godine, ovjeren u Arhivu Zagreb	24.03.2014.
A-T-2	Zahtjev Zapovjedništva III satnije III bojne Vojne policije Čapljina, broj: 2-4/3-06/4-02-251/93 od 3.7.1993. godine, ovjeren u Arhivu Zagreb	24.03.2014.
A-T-3	Spisak vojnih policajaca iz Gruda, ovjeren u Hagu	24.03.2014.
A-T-4	Spisak vojnih policajaca iz Gruda	24.03.2014.
A-T-5	Dnevno izvješće Zapovjedništva III satnije III bojne Vojne policije, broj 02-4/3-06/4-12-212/93 od 5.7.1993. godine, ovjeren u Arhivu Zagreb	24.03.2014.
A-T-6	Fotokopija radne knjižice na ime mikulić Dražen, SR BiH, opština Grude, serijski broj 922450 registarski broj 19175/9a od 3.9.1990. godine	24.03.2014.
A-T-7	Izvod iz baze CIPS-a za Mikulić Dražena i to stare baze CIPS-a i nove baze CIPS-a za cijelu BiH	24.03.2014.
A-T-8	Orginal karton izdane zamijenjene osobne iskaznice broj 0000190513 od 6.3.1993. godine za Mikulić Dražena, sin Drage, JMBG 1904972151637, rođen u Ljubuškom, sa fotografijom	24.03.2014.
A-T-9	Optužnica Kantonalnog tužilaštva HNK-a broj CMS 2250/94 protiv Alagić Ade i dr. od 2013. godine i presuda Kantonalnog suda Mostar broj CMS 8475 13 K	24.03.2014.

2. Dokazi odbrane

Broj	Naziv	Datum uvođenja
O-1	CD – Grebović Enver, svjedok genocida, 13.08.1998. godine	19.04.2012.
O-2	Podaci o poginulom/ranjenom, OZ Jugoistočna Hercegovina, postrojba III satnija V bojna, bez datuma	19.04.2012.
O-3	Podaci o stradalim pripadnicima VP HVO, Mostar 04.12.1993. godine	19.04.2012.
O-4	Zapisnik o saslušanju svjedoka Balavac Semira, od 06.05.1997. godine	19.04.2012.
O-5	Nastavak zapisnika sa glavnog pretresa, Kantonalni sud Mostar, broj K—7/01, od 10.12.2007. godine	19.04.2012.
O-6	Presuda u predmetu broj 07 0 K 000205 09 K 2 Matić Petar i dr., Kantonalni sud Mostar, od 06.11.2009. godine	19.04.2012.
O-7	Presuda u predmetu broj 07 0 K 000205 10 Kz Matić Petar i dr., Vrhovni sud Federacije BiH, od 07.04.2010. godine	19.04.2012.
O-8	Medicinska dokumentacija za svjedoka Udovičić Maria, bolnica Grude, od 12.01.1994. godine	19.04.2012.
O-9	Otpusno pismo iz Kliničkog centra Split za svjedoka Sosa Marinka	19.04.2012.
O-10	Ovjerena kopija vozačke dozvole optuženog Mikulić Dražena, izdata od strane MUP ZHK Ljubuški	19.04.2012.
O-11	Medicinska dokumentacija za majku optuženog, Mikulić Marinku	19.04.2012.
O-12	Rješenje Općine Grude, Služba za branitelje iz Domovinskog rata, broj 10-02-41-583/07 od 07.08.2007. godine	19.04.2012.
O-13	Zapovijed o izvanrednom promaknuću u čin Vojske F BiH broj 04-34-2-4245/05 od 21.04.2005. godine	19.04.2012.
O-14	Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Mikulić Dražena u Tužilaštvu BiH broj KT-RZ-21/05 od 18.11.2010. godine	19.04.2012.
O-15	Izveštaj Državne agencije za istrage i zaštitu broj T-16-12/3-1-04-2-225-IZ/10 od 11.04.2012. godine	10.05.2012.

3. Dokazi suda

S1 - Medicinska dokumentacija Marinka Sose, dostavljena od strane KBC Split, Službe za opće, pravne i kadrovske poslove, klasa 500-02/12-01/299, urbroj:2181-147-02/MK-12-2, od 01.06.2012. godine, primljeno u Sud 07.08.2012. godine, **uvedeno kao dokaz 14.06.2012. godine.**³⁰

³⁰ U dokumentaciji dostavljeno: -Povijest bolesti; -Temperaturna lista; -Potvrda o predatim predmetima; -Anestezija; -Biokemijske pretrage; -Uputnica za transfuziološke pretrage; -Nalazi 2x; -Kopije protokola